

Örnsberg Arkitekturprogram

Samrådshandling 2022-04-07

Dnr: 2019-05964

DETALJPLAN FÖR ÖRNSBERGS INDUSTRIOMRÅDE SAMT
PINCETTEN 1 M.FL.

DIARIEUMMER: 2019-O5964

Stadsbyggnadskontoret
Registraturen
Box 8314
104 20 Stockholm
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

Arkitekturprogrammet har tagits fram av stadsbyggnads-
kontoret och Sweco Architects tillsammans med exploate-
ringskontoret, byggaktörerna och deras arkitekter.

Medverkande stadsbyggnadskontoret
Joel Berring, stadsbyggnadskontoret
Katarina Eriksson, stadsbyggnadskontoret
Niklas Zetterberg, Sweco Architects
David Neuschütz, Sweco Architects

Alexander Karbassi, exploateringskontoret
Sara Ezeldin, exploateringskontoret
Johan Karlqvist, exploateringskontoret

Genova / ÅWL Arkitekter
Vincero / ÅWL Arkitekter
Riksbyggen / Belatchew Arkitekter
Riksbyggen / Larsson Arkitekter
Stockholmshem / Varg arkitekter
John Mattssons arkitekter / Lindberg Stenberg Arkitekter
Riksbyggen / Liljewall
Väderholmen / e.l.e Arkitekter
Pong / Lugnet Arkitektur
SISAB

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och status	3
Avgränsning	3
Byggaktörer / arkitekt	3
Stadens styrande dokument	5
Arkitektonisk idé	7
Staden	11
Historik och kontext	11
Området	13
Stadsutvecklingsvision	13
Landskapssektioner	17
Strukturplan	19
Illustrationsplan	21
Karaktärsområden	23
Övergripande gestaltungsprinciper	25
Volymhantering	25
Sockelvåning	26
Balkonger	27
Material & kulör	28
Tak	29
Påbyggnader	30
Allmän plats	31
Struktur och helhet	31
Instrumentvägen	33
Jakobdalsvägen	34
Grändgatan	34
Grön platsbildning	35
Brädgårdsbacken	36
Torg och platsbildningar	37
Förgårdsmark	38
Gatuelevationer	39
Kvartersmark	41
Kvarteret, byggnaden och detaljen	41
Gestaltungsprinciper Storkvarteren	43
Kv 1 Bostäder	45
Kv 2 Bostäder & lokaler	49
Kv 3 Bostäder	53
Kv 4 Bostäder, lokaler & förskola	57
Kv 5 Bostäder & lokaler	61
Gestaltungsprinciper Centrum	65
Kv 6 & 7 Bostäder, lokaler & förskola	67
Gestaltungsprinciper Industribandet	71
Kv 9 Bostäder & lokaler	73
Kv 10a Lokaler	77
Kv 10b Bostäder, hotell & restaurang	81
Kv 11 Bostäder & lokaler	85

Inledning

Bakgrund

I Stockholms översiktsplan pekas Hägersten ut som ett område med stora möjligheter till stadsutveckling genom komplettering av bostadsbebyggelse, förskolor och skola, kultur och service. Verksamhetsområdet i Örnsberg beskrivs som ett område som kan utvecklas med arbetsplatser och bostäder. Det är även angeläget att stärka Örnsbergs centrum med kompletterande bebyggelse.

Denna version av arkitekturprogrammet har tagits fram till samråd för detaljplan Örnsbergs industriområde samt Pincetten 1 m.fl (dnr: 2019-O5964).

Syfte och status

Arkitekturprogrammet ska tydligt beskriva avsikten med de detaljplanbestämmelser som har bäring på gestaltning av byggnader och stadens offentliga rum. Arkitekturprogrammet är ett komplement till detaljplanen som visar på en överenskommen ambitionsnivå inför projektets fortsatta bearbetning. Fördjupade studier, analyser och regleringar hanteras i detaljplanen.

Förutom att förtydliga stadens vilja med avseende på gestaltning och kvalitet är arkitekturprogrammet även ett viktigt verktyg och stöd vid bygglovsprövningen. Programmet används också för kommunikation gentemot andra intressenter såsom byggaktörer och allmänhet. Arkitekturprogrammet kan även utgöra ett stöd vid genomförande och förvaltning.

Avgränsning

Arkitekturprogrammet omfattar både kvartersmark och allmän platsmark. Gestaltungsprinciper och förslag för olika delar inom planområdet kommer att fördjupas mellan samråd och granskning.

Byggaktörer / arkitekt

- Kv 1 (Instrumentet 2)
Genova, ÅWL Arkitekter

Kv 2 (Instrumentet 1, 10, 13 & 14)
Vincero, ÅWL Arkitekter

Kv 3 (Instrumentet 17)
Riksbyggen, Belatchew Arkitekter

Kv 4 (Instrumentet 12 & 18)
Riksbyggen, Larsson Arkitekter

Kv 5 (Instrumentet 5)
Stockholmshem, Varg Arkitekter

Kv 6 + 7 (Pincetten 1)
John Mattson, Lindberg Stenberg Arkitekter

Kv 8
Ej med i dp

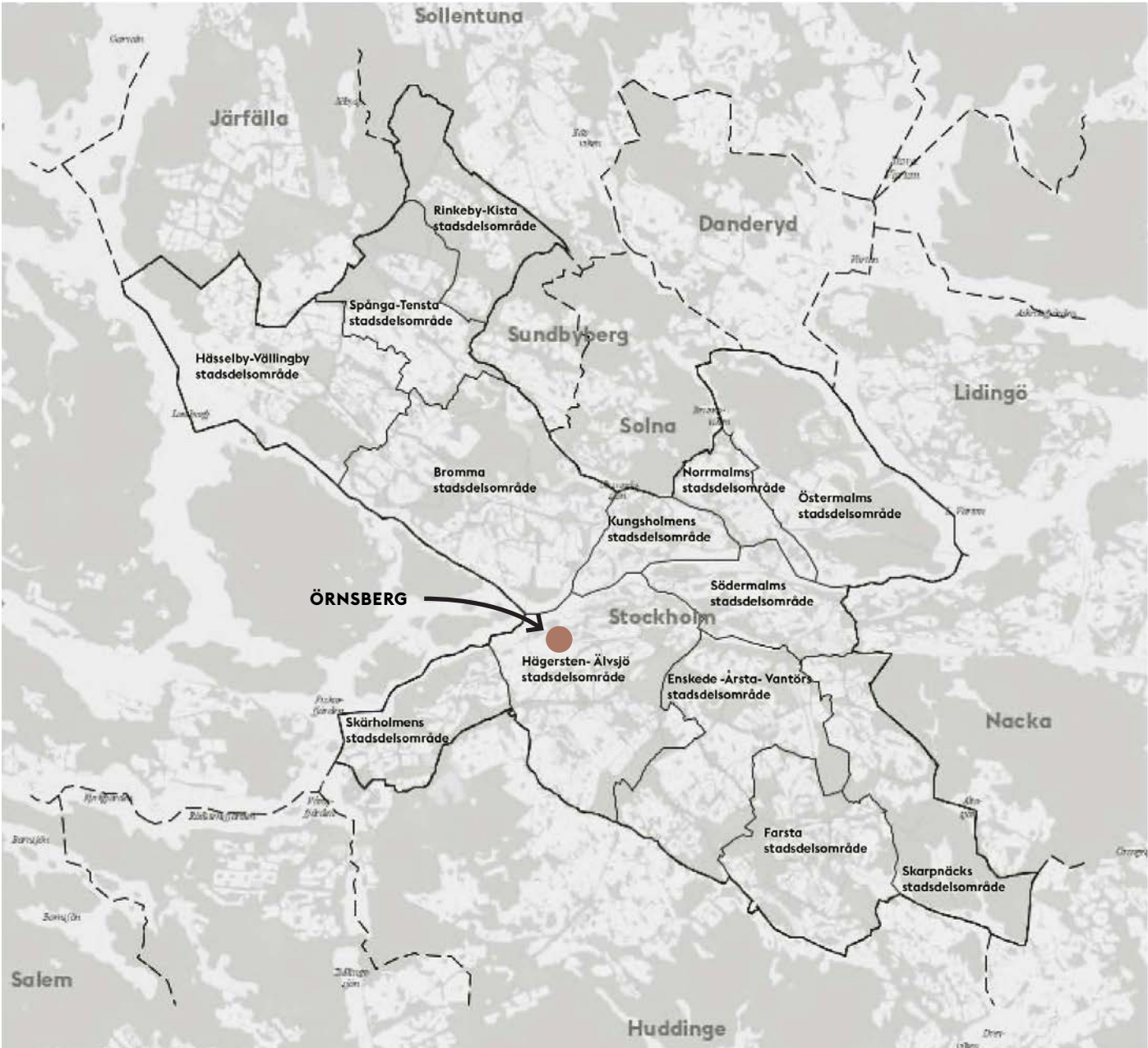
Kv 9 (Provröret 1, 2 & 14)
Riksbyggen, Liljewall Arkitekter

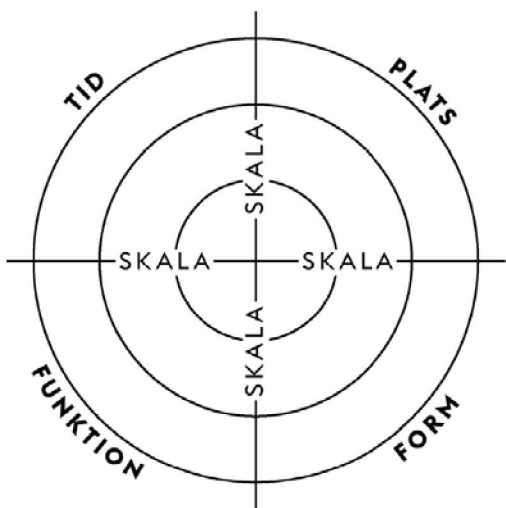
Kv 10a (Provröret 13)
Väderholmen, e.l.e Arkitekter

Kv 10b (Provröret 7)
Pong, Lugnet Arkitektur

Kv 11 (provröret 9 & 15)
Vincero, ÅWL Arkitekter

Kv 12
Fristående förskola, ej markanvisad

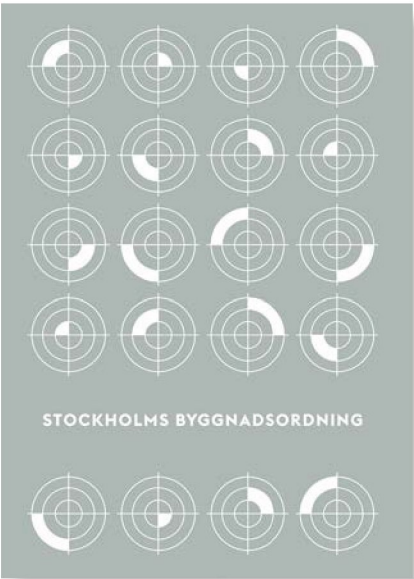

I arbetet med arkitekturprogrammet är Stockholms Byggnadsordning samt Arkitekturpolicyn viktiga utgångspunkter. Båda dokument är en del av stadens samlade strategier för Stockholms gestaltning. Verktuget för stadens gestaltning kan med fördel användas i processen för framtagandet av ett arkitekturprogram.

Verktuget bygger på fyra teman där frågeställningar lyfter fram arkitekturens och stadsbyggnadsprocessens potential genom att undersöka och tydliggöra hur det planerade, men ännu inte byggda, kan gestaltas. Det är ett stöd för att formulera projekts innehåll och verkan, för ökad förståelse, samsyn och för att skapa en gemensam målbild. Inom verktygets teman, tid-plats-form-funktion, ställs frågorna i relation till stadens och projektens olika skalor.

Verktuget finns beskrivet i sin helhet i Stockholms byggnadsordning och i Arkitekturpolicyn.

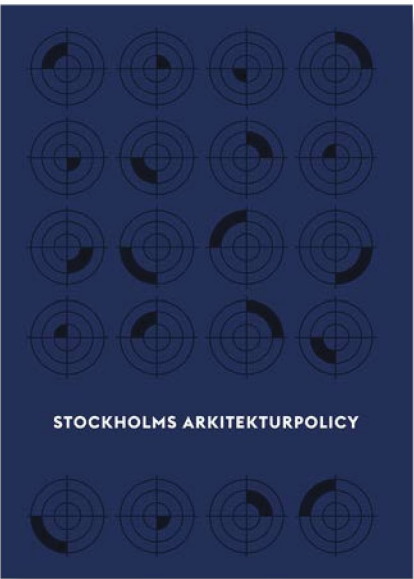
Stockholms arkitekturpolicy antagen av Kommunfullmäktige den 28 sept 2020

Stockholms byggnadsordning

"När Stockholm växer ska arkitekturen bidra till att förbättra miljön i all delar av staden. Följande punkter utgör vägledningar för utveckling av verksamhetsområden.

- Utveckla verksamhetsområden från en samtida tolkning med utgångspunkt i kringliggande bebyggelse vad gäller karaktär, skala, material, kulör och typologier. Utforma bebyggelsen utifrån en formulerad arkitektonisk idé.
- Ta tillvara potentialen för området genom att ta stöd i befintliga karaktärsskapande byggnader och miljöer.
- Säkerställ en god balans mellan funktion och utformning.
- Stärk sambanden med omkringliggande områden och sträva efter integrerade gatunät
- Utveckla både befintliga och nya kvaliteter i verksamhetsområden för att skapa attraktiva offentliga rum.
- Tillför stadskvaliteter som ger stöd för ett levande stadsliv av både permanent och tillfällig karaktär."

Ur Stockholms Byggnadsordning

Stockholms arkitekturpolicy antagen av Kommunfullmäktige den 4 okt 2021

Stockholms arkitekturpolicy

"Stockholm binds ihop av storskaliga strukturer som landskapsrum, vägnät och olika tekniska system. På stadsdelsnivå består stadsväven av olika planmönster där kvarter, parker och torg ingår. Enskilda byggnader ger olika volymer och byggnadselement – som tak och sockelvåning – eller detaljer som vindfång eller balkonger. Tillsammans utgör alla dessa delar de byggstenar som staden planeras och byggs med.

Byggstenarna kan komponeras på olika sätt. Utifrån skiftande behov, tankesätt och ideal. Resultatet blir en stad med många lager som spänner över skilda arkitekturstilar. Miljöerna är ibland homogena och enhetliga och på andra ställen mer varierade. Stadens varierande topografi och landskap bildar tillsammans med byggstenarna en helhet som sammantaget formar stadens karaktär."

Ur Arkitekturpolicyn

Arkitektonisk idé

Den arkitektoniska idén för utvecklingen av Örnbergs verksamhetsområde är uppbyggd kring fyra övergripande mål. Dessa mål tar utgångspunkt i platsens förutsättningar och läge i staden och ska bidra till att Örnbergs verksamhetsområde omvandlas till en levande stadsdel, väl integrerad med omgivningen och där gammalt och nytt tillsammans bildar en ny stark identitet.

Koppla samman - öppna upp

Omgiven av bostadsområden av olika karaktär och från olika tidsåldrar ska den nya stadsdelen verka sammanlänkande och öppna upp tidigare barriärer. Nu skapas nya samband mellan Örnberg och Axelsberg och befintliga utvecklas mellan Hägerstenvägen och Mälaren. Områdets två huvudgator Jakobsdalsvägen och Instrumentvägen omformas från gator med industrikaraktär till stadsgator med grönska, rejäla gångstråk och innehållsrika bottenvåningar.

Nya platsbildningar och parkrum bildar stommen i de nya stråk som kopplar Örnberg med Axelsberg västerut. Nya målpunkter skapas, tex en ny kvarterspark med plats för lek och rekreation. Högre byggnader i strategiska lägen blir orienteringspunkter till tunnelbanan och centrum.

Bejaka industriarvet

”Trä, tegel och tomter” var en slogan som företaget Olsson & Rosenlunds använde. De drev sågverk och tegelbruk på den plats som sedermera utvecklats till Örnbergs verksamhetsområde. Företaget ägde även Hägerstens Gård med markområden och började under 1900-talet stycka av tomter för småhus och flerfamiljshus i områdena runt omkring.

Målsättningen med omdaning från verksamhetsområde till blandstad är att forma en ny bebyggelsestruktur som arkitektoniskt plockar referenser, material och karaktärsdrag från verksamhetsområdet och från den industrihistoria platsen har. Bevarade och varsamt tillbyggda kulturhistoriskt värdefulla byggnader, material och detaljer som refererar till industriarvet, återbruk av material är några exempel på förhållningssätt som ger området en egen karaktär och historisk anknytning. En fördjupad analys av befintligt område och dess arkitektur finns i kulturmiljöutredningen.

Lågmäld charm

Stockholm formas av sina många stadsdelar med skilda kvaliteter och karaktärsdrag. En mångfald av byggnader som underordnas en samlande grammatik. Förstadsbebyggelsen kring Aspudden har en särpräglad lågmäld charm. Här möts storgårdskvarter, utvecklade bottenvåningar och en tydlig kvartersstruktur med en småskalig rytm i fasader och karaktärsfullt taklandskap. En sammanhållen färgskala i stockholmsnyanser förstärker den gemensamma karaktären.

Genom en samlad färgpalett, hus som är individer i grupp snarare än solitärer och en sammanhållen volymhantering formas en ny stadsdel i Örnberg. Den nya bebyggelsen formas i en annan tid och har en egen grundskala, men har karaktärer och uttryck som inspireras av befintlig bebyggelse i Aspudden.

Hållbara förutsättningar

Örnbergs verksamhetsområde kommer utvecklas över en längre tid, under en tid då klimat och miljöfrågor blir allt viktigare att hantera både inom stadsbyggandet och i samhället i stort. Samtidigt är de sociala frågorna aktuella än någonsin. Området skall utvecklas till en blandstad med verksamheter, förskolor, service, lokaler och bostäder. Området kommer utvecklas med bostäder med olika upplåtelseformer och med variation i storlekar och inriktning (inklusive för studenter och seniorer). Det ökade underlaget av boende ger bättre förutsättningar för lokal service. Bottenvåningar med verksamheter och utveckling av kontor inom området bidrar till en stadsdel som lever, dag som natt.

Förutsättningar för trähusbebyggelse ges och återbruk uppmuntras. Gemensamma lösningar och åtaganden kring mobilitet gör att det blir lätt att leva utan bil i Örnberg. Inom planområdet finns utmaningar kring förorenad mark och stora mängder vatten som passerar vid skyfall. Genom marksanering, gröna gårdar och dagvatten- och skyfallslösningar i parker och i gatumiljö skapas bättre förutsättningar än idag.

Vy österut med exempel på hur en ny föreslagen ny park- Brädgårdsbacken kan utformas

Staden

Örnberg i staden

Historik och kontext

Örnberg är lokaliserat i ett sprickdalslandskap, typiskt för mälaronrådet, som ingår i ett större område med både bergsryggar och dalgångar. Runt planområdet höjer sig Vintervikens och Hagerstensåsens höjdryggar. Örnberg avgränsas därför tydligt genom sin lägre nivå i dalsänkan. Landskapets topografi accentueras av bebyggelsen på höjder och i sluttningar. Från parkmarken norr om planområdet finns siktlinjer över industriområdet till byggnader och grönska på höjderna söder om Hagerstensvägen.

Örnbergs industriområde är ett av få industriområden som finns kvar i stadsnära läge i Stockholm. Av de tidigare verksamheterna från 1800-talet fram till i mitten av 1900-talet i form av tegelbruk och brädgård finns idag nästan inga spår. Huvudstrukturen med Instrumentvägen och Jakobsdalsvägen är däremot bevarad sedan 1900-talets första hälft vilket ger en historisk anknytning. Industribebyggelsen karaktäriseras idag av en brokig verksamhetsmiljö uppförd mellan 1940–1990-tal.

Industriområdets enklavkaraktär förstärks av barriärer i form av tunnelbanespåren i söder och en sluten bebyggelsestruktur mot Axelsberg. Kopplingen mellan de nordöstra och sydvästra delarna är idag svag. Omgivande bebyggelsegrupper är mycket heterogena. Vid Örnbergs tunnelbanestation finns idag en högre byggnad som markerar platsen.

En utveckling av Örnberg från verksamhetsområde till bostadsområde med inslag av kontor och verksamheter som t.ex. förskola kommer att förändra stadsdelens karaktär och befolka området under fler tider på dygnet. Planförslaget möjliggör att delar av befintlig bebyggelse bevaras vilket berikar området och gör att spår av historien fortsatt kommer vara läsbara.

Den nya bebyggelsen föreslås få en relativt jämn höjdskala utan högre byggnader i dalgången. Den föreslagna nya bebyggelsen får en högre våningsskala än dagens bebyggelse, vilket kommer göra dalsänkan mindre tydlig i stadslandskapet. I planområdets högst belägna delområde i anslutning till Örnbergs centrum möjliggörs för högre byggnader.

Detaljplanen ska medverka till att minska barriärer och knyta samman omgivande bebyggelseenklaver. Detta görs genom förstärkta stråk genom området och en ny gångkoppling mot Axelsberg.

Vy över Örnberg

Området

Stadsutvecklingsvision

Den befintliga strukturen har hanterats varsamt genom att gatustrukturen i stora drag har nyttjats och tillkommande bebyggelse har inpassats. Området är sammanhållet med tydliga stråk och variation i täthet där bebyggelsen öppnar upp sig mot gård eller kring befintlig byggnad, eller sluter sig och formar tätare gaturum.

Det finns flera mindre offentliga platser i området som bjuder in till vistelse genom sitt lokalklimat, sin utformning och placering. Närheten och orienterbarheten till närliggande grönområden är tydlig.

Förgårdsmark på gatans solsida, tätt med entréer och uppglasade bottenvåningar mot gatan gör att bebyggelse och gata möter varandra på ett inbjudande sätt.

Kvarterstrukturen inom området består av både storkvarter och mindre kvartersformer. Storkvarteren är primärt slutna med mindre öppningar. Längst österut i området planeras för ett slutet kvarter och ett halvöppet där gården tillhörande det halvöppna utgörs av det överdäckade tunnelbanespåret. Bevarandet av vissa kulturhistoriskt värdefulla byggnader bidrar till historisk anknytning i det nya området.

Gestaltningen av bebyggelse och offentliga stadsrum inom området visar på långsiktig kvalitet som står sig över tid så som val av material, omsorg om detaljer i

Orienteringskarta över Öornsbergs industriområde

byggnadernas utförande och höga vistelsevärden på gårdar, gator och i parker.

Längs Instrumentvägen i områdets västra del behåller den befintliga bebyggelsen sin ursprungliga struktur. En av de byggnader som ska bevaras längs Jakobsdalsvägen blir en del av storkvarteret.

Stadsväven kring Örnberg kommer förändras i och med planens genomförande. Nya stråk och fler boende ger fler kunder till butiker i närområdet och en ökad användning av stadsdelens parker. Nya målpunkter i stadsstrukturen skapas och ny bebyggelse bidrar till kvaliteter längs de omformade gaturummen.

Till detta ska området ha en hög hållbarhetsprofil och anpassas för ett förändrat klimat. Detaljplanen ska möjliggöra för trähusbebyggelse, både konstruktivt och som fasadmateriäl, inom hela detaljplanen. Gröna mobilitetslösningar är ett synligt inslag i området.

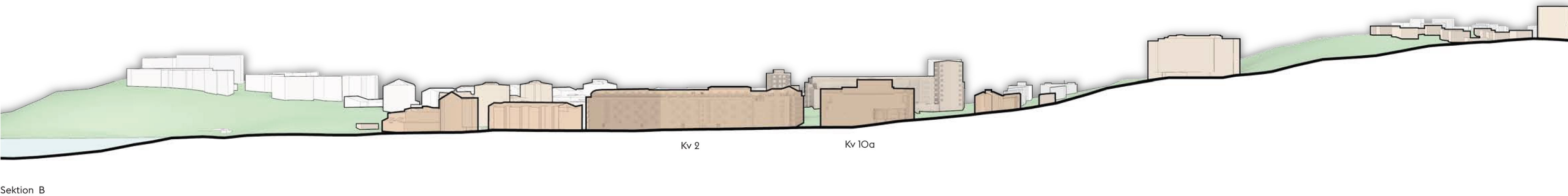
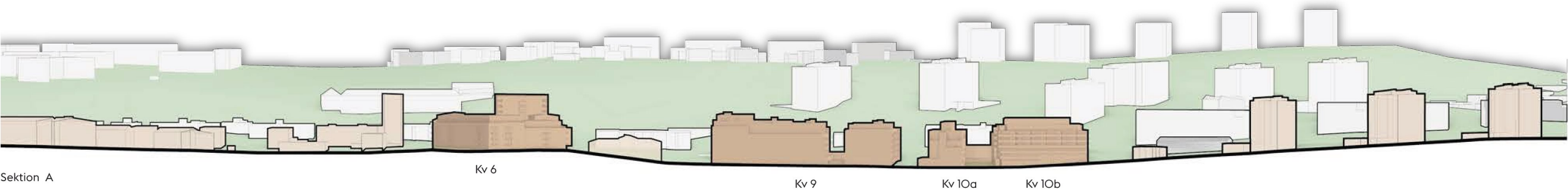
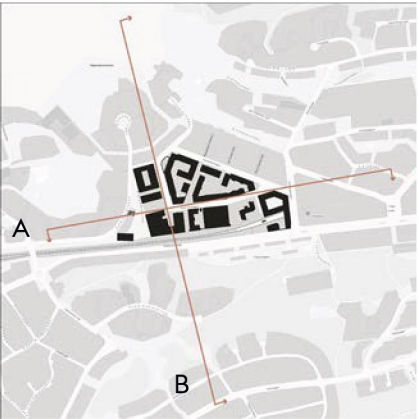
Vy över Örnberg med föreslagen ny bebyggelse

Landskapssektioner

Örnsberg ligger på Hägerstensåsens norra sluttning ner mot Mälaren mellan Aspuddens och Axelsbergs kullar. Området ligger lågt och omkringliggande bebyggelse har stor variation i skala; allt från trevåningslameller längs Hägerstensvägen till Axelsbergs niovåningsskivhus.

På grund av topografin och platsens lägre marknivå inrättar sig den nya bebyggelsen i den befintliga

höjdskalan trots en något högre grundskala. I en vy från vattnet tecknar sig bebyggelsen mot Hägerstensåsens fond utan att bryta siluetten men med några högre volymer kring Örnsbergs centrum. I sekvensen från åsens höjdrygg ner mot Mälarens vatten följer den nya bebyggelsen topografin och inrättar sig i den befintliga skalan.

- Socialt stråk
- Huvudstråk
- Lokalgata
- Entréplats
- Blågrön plats
- Mindre plats

- Grönt gaturum
- Buffert mot tunnelbana
- Grön koppling
- Park
- Gård
- Förskolegård

- Aktiv bottenvåning
- Verksamhet
- Återvändsgränd
- Infart garage

- Lägre skala (ca 5-6 våningar)
- Grundskala (ca 6-7 våningar)
- Högre skala (ca 7-8 våningar)
- Högre byggnad (ca 10 våningar)
- Bevarad byggnad / påbyggnad

Stråk & platser

Gatustrukturen har sin utgångspunkt i områdets befintliga struktur. Instrumentvägen och Jakobsdalsvägen är befintliga gatusträckningar. Vid områdets entré från tunnelbanan möts man av en entréplats framför en högre byggnad som signalerar ett centrumläge och en tyngdpunkt i området. Strukturen ska förstärka kopplingen Axelsberg-Örnsberg via Instrumentvägen. Mellan kvarteren rör man sig på den nya lokalgatan. Lokalgatan har en mer småskalig karaktär och bebyggelsen håller generellt en lägre skala.

Instrumentvägen utformas för att skapa förutsättningar för sociala kvaliteter i gaturummet, med en entréplats vid gatans östra ände och parken Brädgårdsbacken i gatans västra ände. Längs stråket finns möblerade mindre platser för vistelse. Med Brädgårdsbacken skapas en förstärkt koppling mot Selmedalsvägen. Längs Instrumentvägen norrut mot Mälarstranden öppnar gaturummet upp sig och en blågrön platsbildning skapas.

Jakobsdalsvägen utformas som en trivsamt bostadsgata med trädplanteringar, bostadsentréer mot gatan och främst bostäder och bostadskomplement.

Gröna rum

Två parker planeras i området. Brädgårdsbacken knyter samman Instrumentvägen med Selmedalsvägen. I det norra hörnet där Instrumentvägen möter Jakobsdalsvägen planeras en grön platsbildning som både är en del av områdets dagvattenhantering och bidrar till att öppna upp gaturummet och tillföra grönska. Både längs huvudgatorna Instrumentvägen och Jakobsdalsvägen samt längs lokalgatan planeras för gatuträd. Dessa skapar ett trivsamt och grönskande gaturum samt bidrar till ett bra lokalklimat. Mellan bebyggelsen längs Hägerstensvägen och tunnelbanespåret finns en grön slänt som bevaras.

Inom området planeras för gröna bostadsgårdar och tre förskolor med tillhörande förskolegårdar. Två av förskolegårdarna ligger på bostädernas innegårdar och en planeras, tillsammans med förskolebyggnad, i parkområdet mellan den nya bebyggelsen i Örnsberg och Selmedalsvägen.

Bottenvåningsstrategi

Längs Örnsbergsvägen och Instrumentvägen innehåller bebyggelsen till stor del aktiva bottenvåningar. Vid strategiska lägen ska lokaler för verksamheter rymmas i bottenvåningar. Strategiska platser är i hörnlägen, vid mindre platser där strukturen öppnar sig och i delar av byggnader som är extra exponerade i strukturen.

Invid Brädgårdsbacken och den blågröna platsbildningen bidrar lokaler i bottenvåningarna med möjlighet till uteserveringar att befolka parkerna och ger sociala kvaliteter till stråket. Längs övriga sträckor kan bostadskomplement placeras i bottenvåningar. Genom lokalgatan bildas en längre siktlinje varifrån kringliggande höjder blir synliga. Lokalgatan får en intimare karaktär och här dominerar bostäder med förgårdsmark bottenvåningarna.

Byggnadsvolymer

Den nya bebyggelsen håller generellt en grundskala om 6+1 våningar. Längs lokalgatan är skalan något lägre och vid vissa strategiska lägen tillåts bebyggelsen bli högre. Vid torgbildningen som utgör en entréplats till området planeras ett nio våningshus som bildar ett landmärke. Även vid Hägerstensvägen och tunnelbanestationen planeras ett nio våningshus som markerar centrumplatsen.

Längs Instrumentvägen i områdets västra del planeras för ett antal påbyggnader. Den gamla fabriksbyggnaden längs Jakobsdalsvägen planeras också byggas på med två våningar. Påbyggnaderna ska utföras indragna från fasadliv och hålla ett stramare uttryck för att uppfattas som ett tydligt tillägg till den befintliga byggnaden.

Karaktärsområden

Området har delats in i tre karaktärsområden som på olika sätt tar upp de arkitektoniska idéerna; Koppla samman-öppna upp, Bejaka Industriarvet och Lågmäld charm. Alla tre, tillsammans med Hållbara förutsättningar gäller för hela området men inom de olika karaktärsområdena får målen utvecklas i olika grad.

1. Storkvarteren

De centrala kvarteren har karaktären av storgårdskvarter inspirerade av Aspuddens bebyggelse. De har en lugn och lågmäld charm och hålls samman gestaltningsmässigt. De stora kvarteren ger möjlighet till gröna gårdar och att bostäderna får goda dagsljusförhållanden. En av gårdarna har också möjlighet att rymma en förskolegård. Bebyggelsen tar avstamp i den befintliga bebyggelsen i Örnsberg/Aspudden vad gäller volymhantering, material och kulörer.

Fasaderna är kontinuerliga och har tydliga relationer till gatorna med mindre platsbildningar i strategiska lägen. Takfoten hålls samman och följer gatornas lutning. Tydlig indelning av fasaderna, artikulerad sockelvåning och varierat taklandskap ger karaktär. Mot den mindre lokalgatan blir skalan lägre och intimare och strukturen luckras upp så att gårdarna blir synliga och närvarande i gaturummet.

2. Centrum

Den nya bebyggelsen vid Örnsbergs centrum stärker centrum och området kring tunnelbanestationen samt kopplar Örnsberg till omkringliggande stadsdelar. Byggnaderna innehåller lokaler i bottenvåningarna och kommer genom väl motiverade högre volymer tydligt annonsera Örnsbergs nya årsring. Entrésituationen till Örnsbergs Centrum från Hägerstensvägen markeras idag av en högre byggnad. I samband med överdäckningen av tunnelbanespåren motiveras ytterligare en högre volym som accentuerar utvidgningen av centrum. På samma sätt bildar en ny högre byggnad i korsningen Instrumentvägen/ Jakobsdalsgatan entrémotiv till området västerut samt verkar som orienteringspunkt för de nya stråk och kopplingar som skapas.

3. Industribandet

Det yttre "Industribandet" kännetecknas av en blandning av befintlig och ny bebyggelse samt en gestaltning som hämtar inspiration och referenser från områdets industrihistoria, som bejakar industriarvet. Befintliga byggnader utvecklas genom att byggas om och på.

Nya byggnader inspireras av det befintliga vad gäller typologi, material och detaljer. Bebyggelsen inom Industribandet består av enkla raka huskroppar med varierande fasadlängder mot gatorna. Det ger en rytm och varierande utblickar när man rör sig genom området. Här skapas även nya stråk och parkrum. Grundskalan hålls mot gaturummen men kan tillåtas bli högre i vissa lägen. Verksamheter, lokaler och bostäder blandas inom området och ger förutsättningar för aktivitet dygnet om.

Översikt karaktärsområden inom Örnsberg

Karaktärsområden

- 1. Storkvarteren
- 2. Centrum
- 3. Industribandet

Övergripande gestaltningsprinciper

Gestaltningen av den nya stadsdelen i Örnberg tar avstamp i platsens funktion som verksamhetsområde med anor från både tegelbruk, sågverk och brädgård, och från Aspuddens stads kvaliteter med storgårdskvarter, levande bottenvåningar och en tydlig kvartersstruktur. Byggnader och gårdar ska hålla en hög kvalitet genom en gestaltad omsorg.

I detta avsnitt beskrivs planförslagets övergripande och generella gestaltningsprinciper för bebyggelse mot de offentliga rummen. Specifika gestaltningsprinciper för de tre karaktärsområdena Storkvarteren, Centrum och Industribandet beskrivs i kapitlet Kvartersmark.

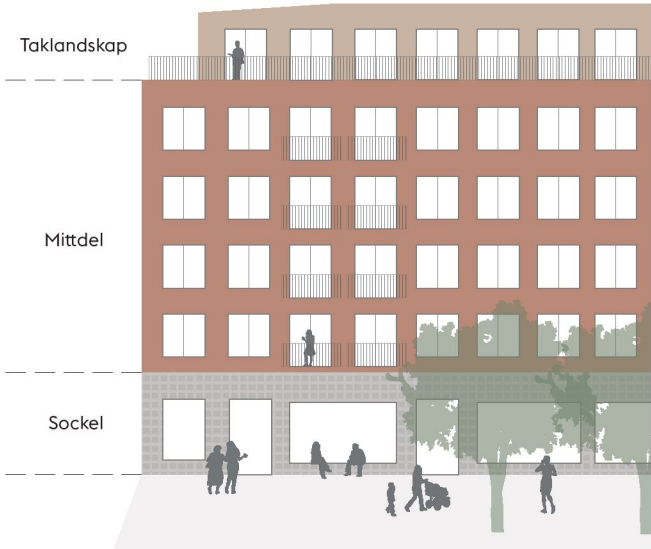
Volymhantering

Bebyggelsen som helhet karaktäriseras av en lågmäld stadsmässig karaktär, framför allt mot det offentliga rummet. En sammanhållen stadssiluett eftersträvas med några få väl motiverade högre volymer och med viss variation inom de olika karaktärsområdena. Bebyggelsen förhåller sig till befintliga omgivande byggnader i skala och höjd. Den övergripande byggnadsskalan för ny bebyggelse är 5-6 våningar plus en översta våning som är indragen.

Byggnader som blir särskilt framträdande som blickfång i områdets entréer eller som markerar av viktiga offentliga platser ska på grund av dess synlighet ha en volymhantering och fasadgestaltning som utformas med särskild arkitektonisk omsorg.

Generellt sett eftersträvas väl definierade gaturum där bebyggelsen har en sammanhållen takfotshöjd som följer gatornas lutning. Möten mellan olika byggaktörers projekt inom samma kvarter samordnas så att övergångarna och blir väl studerade och vackra. Planförslaget möjliggör att delar av befintlig bebyggelse bevaras vilket berikar området och gör att spår av historien fortsatt kommer vara läsbara. Läs vidare under avsnittet Påbyggnader.

Byggnaderna har generellt en klassisk indelning i tre komponenter. En förhöjd sockel, en mittdel med huvudsakligen fyra våningsplan samt en takdel med indragen våning. Samtliga komponenter ska verka för att driva aktivitet och stadsliv i de offentliga rummet.

Generellt diagram över byggnaders indelning

Sockelvåning

Upplevelsen av gaturummet påverkas till stor del av hur sockelvåningen är utformad. I Örnberg utvecklas stadsmässiga gaturum där byggnadernas sockelvåningar präglas av en offentlig, öppen karaktär som bidrar till liv och trygghet i stadsrummet. Den genomsnittliga sockelvåningen är förhöjd i hela området. Längs utpekade stråk ska lokaler och verksamheter förläggas som stödjer det offentliga stadslivet. Sockelvåningarnas gestaltning karaktäriseras av hög arkitektonisk kvalitet samt variation och detaljrikedom i mänsklig skala.

Entréer ska vara tydligt annonserade mot gatan och markerade med en omsorgsfull gestaltning. Lokaler för centrumändamål förläggs i strategiska lägen, tex kvartershörn samt mot huvudstråken. Där bostäder ligger i sockelvåningen bör bjälklaget vara upplyft mellan 80-150 cm över gatunivå. Höga slutna socklar undviks. Sockelvåningen markeras genom exempelvis kulör- eller materialbyte eller rustisering. Läs vidare under avsnittet Påbyggnader för principer för befintlig bebyggelse.

Referensbilderna nedan visar exempel på hur sockelvåningar kan gestaltas.

Exempel på omsorgsfull gestaltning i bottenvåningen. Detaljer och inblickar mot innergård (kv. 5)

Exempel på gestaltning av öppen bottenvåning. Entréer och verksamheter bidrar till aktivitet längs gatan (kv. 2 samt kv. 11)

"Sockelvåningen ger möjlighet att berika stadens liv i markplan oavsett projektets funktion eller ekonomiska förutsättningar."

ur Stockholms arkitekturpolicy

Exempel på förhöjd bottenvåning i kontrasterande material (kv. 9)

Balkonger

Balkonger ska tillföra sociala värden till stadsrummet och möjliggöra goda boendekvaliteter. De ska bidra till den övergripande arkitektoniska idén om lågmäld charm och följa principerna för respektive karaktärsområde.

Balkonger och burspråk ska hanteras som arkitektoniska element och dess placering, storlek och gestaltning ska vara en betydande del av byggnadens form samt bidra positivt till upplevelsen av gaturummet. Den grundläggande principen är att balkonger orienteras i huvudsak mot gårdarna. Balkonger får finnas mot gatan, men i begränsad omfattning. Balkonger i gatumiljön ska inte dominera fasadernas uttryck utan upplevas som en integrerad del av byggandens gestaltning. Den första våningen mot gata hålls fri från balkonger. Indragen översta våning ska möjliggöra terrasser mot gata.

Exempel på balkonger som en del av byggnadens form och karaktär (kv 10a)

Exempel på hur indragen översta våning skapar terrass mot gatan (kv 6)

Exempel på indragna balkonger skapar en sammanhållen volym (kv 5)

"Balkonger bidrar till ett levande stadsrum med en visuell kontakt mellan utsida och insida."

ur Stockholms arkitekturpolicy

Exempel på balkonger integrerade i fasadgestaltningen (kv 9)

Material & kulör

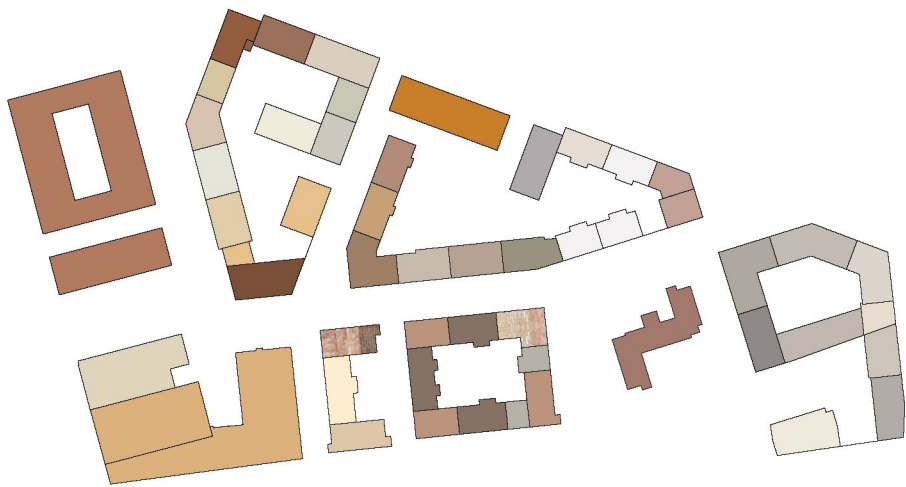
De enskilda byggnadernas kulör och material har stor påverkan på vår upplevelse av helheten. I Örnberg eftersträvas en sammanhållen färgskala som relaterar till stadens kulörer och hämtar inspiration från angränsande stadsdelar, i första hand Aspuddens 1920-talsbebyggelse, samt områdets befintliga industribebyggelse.

Färgsättningen ska bidra till en god helhetsverkan med en vilsam färgskala i traditionella jordfärgade nyanser som ockra och terra. Riktigt mörka och kalla ljusa kulörer och nyanser undviks. Underindelningar av kvarteren sker genom variation i kulör- och/eller material. Färgsättningen ska följa principerna för respektive karaktärsområde. De befintliga byggnaderna som bevaras särskiljer sig och skapar variation inom området.

Naturnära material som tegel, puts och obehandlat trä eftersträvas. Fönstersnickerier och omfattningar ges en genomarbetad färgsättning med tex mörkare kontrasterande färgställning.

"Stockholm präglas av en sammanhållen färgskala som är anpassad till stadens ljus och årstidsväxlingar."

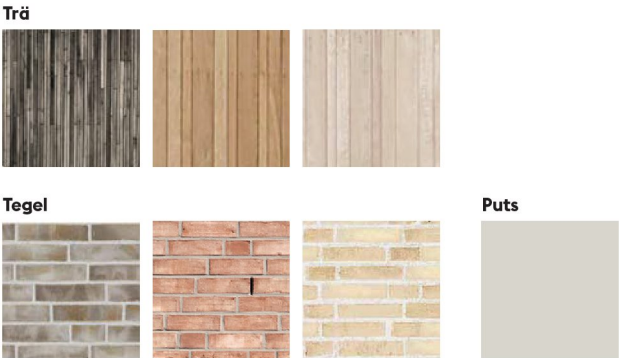
ur Stockholms arkitekturpolicy

Plandiagram med byggnadernas huvudsaklig färgsättning

Utdrag kulörpalett

Huvudsaklig materialpalett består av tegel i olika kulörer, puts och inslag av trä

Tak

Taklandskapet har stor betydelse för stadsbilden och hur området upplevs på håll. Taken är viktiga för att beskriva husens avslut och takfotshöjden definierar ofta den upplevda skalan i gaturummet. I Örnberg är taklandskapet sammanhållet i volym men med variation i detalj. Takfotshöjder ska vara samordnade och trappar i relation till topografi för att skapa en enhetligt lugn karaktär.

Indragna övre våningar mot gata är ett gemensamt återkommande karaktärsdrag som ger en lägre skala mot omkringliggande offentliga rum samt möjliggör terrasser mot gatan. Generellt utförs taken som låglutande eller inom en tänkt 45-gradersvinkel. Ett friare förhållningssätt kring takens form och karaktär är möjligt mot gårdsrummen.

Installationer ska placeras väl indragna från gatan och ska i huvudsak rymmas inom den i planen reglerade byggnadsvolymen.

Referensbilderna nedan visar exempel på hur tak kan gestaltas.

Vy från Hägerstensvägen med ny bebyggelse. Indragna översta våningar och varierande taklandskap

Exempel på trappande taklandskap och indragen översta våning (kv 6 och 7)

Exempel på takkupor och indragen översta våning (kv 2)

"Stockholms taklandskap är en av stadens viktiga karaktärsbärare."

ur Stockholms arkitekturpolicy

Exempel på sammanhållen takfot och indragen översta våning (kv 1)

Påbyggnader

Den befintliga bebyggelsen i Örnberg kännetecknas av en brokig blandning som varierar i tidsålder, storlek och uttryck. Byggnader som bevaras byggs om och på, får nya funktioner och samtida tillägg. Samtidigt är det av stor vikt att deras ursprungliga karaktär bevaras.

Nya på- och tillbyggnader ska underordna sig ursprungsbyggnaden och gestaltas med ett lättare avskalat uttryck. Påbyggnader ska ta hänsyn till befintliga byggnaders värden med utgångspunkt i volym, material och kulör. Påbyggnader ska generellt utformas med ett tydligt indrag från befintligt fasadliv och uppfattas som ett tydligt avläsbart nutida tillägg gentemot den befintliga arkitekturen.

Särskild hänsyn ska ta till karaktärsdragen på de två grönklassade och kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna på fastigheterna Provröret 15 och Instrumentet 17. Kulturmiljöutredning för Örnberg (2020) fastställer att byggnaden inom Instrumentet 17 har hög känslighet för tillägg och exteriöra förändringar men bedöms tåla en försiktig påbyggnad. Färgsättningen tillkom under 1990-talet och en återgång till ursprunglig eller mer

Exempel på påbyggnad av befintlig industribyggnad. Påbyggnaden är indragen från gatan (kv 3 / Instrumentet 17)

tidstypisk färgsättning vid fasadåtgärd skulle gynna byggnaden, färgsättning bedöms därav som tålig.

Byggnaden inom Provröret 15 bedöms i kulturmiljöutredningen som måttligt känslig för förändringar. Byggnaden är robust och tål påbyggnad. Fasader och fönstersättning är karaktärsskapande och bör inte förändras. Förändringar måste förhålla sig till byggnadens volym och formspråk. Tillägg bör i volym vara underordnad befintlig byggnad och formspråket anpassat så att det skapar arkitektonisk samklang.

Referensbilderna nedan visar exempel på hur påbyggnader kan gestaltas.

Exempel på påbyggnad gestaltad som ett nutida tillägg med lättare uttryck (kv 11 / Provröret 15)

"Utforma tillägg med hänsyn till områdets karaktär och det sammantagna helhetsintrycket av taklandskapet."

ur Stockholms arkitekturpolicy

Allmän plats

Struktur och helhet

Följande kapitel redovisar principer för gestaltning av allmän platsmark. Målet med gestaltningsprinciperna är att få en samstämmig helhet som tar utgångspunkt i den arkitektoniska idén för utvecklingen av Örnbergs industriområde. Utformningen av de offentliga rummen syftar till att skapa förutsättningar för aktivitet och vardagsliv i de boendes närmiljö.

Nya stråk, platser och parker tillgängliggör Örnberg som en ny pusselbit i den befintliga stadsväven. Områdets två huvudgator Jakobsdalsvägen och Instrumentvägen omvandlas till stadsgator med grönska, generösa gångstråk och innehållsrika bottenvåningar. Brädgårdsbacken skapar en ny öppning som kopplar ihop Örnberg med Axelsberg.

Material och detaljer i de offentliga rummen hämtar inspiration från industriarvet och ger området en egen lokal karaktär med historisk anknytning.

GATOR

- 1. Instrumentvägen
- 2. Jakobsdalsvägen
- 3. Grändgatan

PARKER & PLATSER

- 4. Grön platsbildning
- 5. Brädgårdsbacken
- 6. Mindre platsbildningar

Översikt allmän platsmark inom Örnberg

Instrumentvägen

Ett nytt stråk skapas i öst-västlig riktning längs Instrumentvägen. Stråket kopplar samman Örnbergs centrum med Selmedalsvägen via den nya gröna kopplingen och parken Brädgårdsbacken.

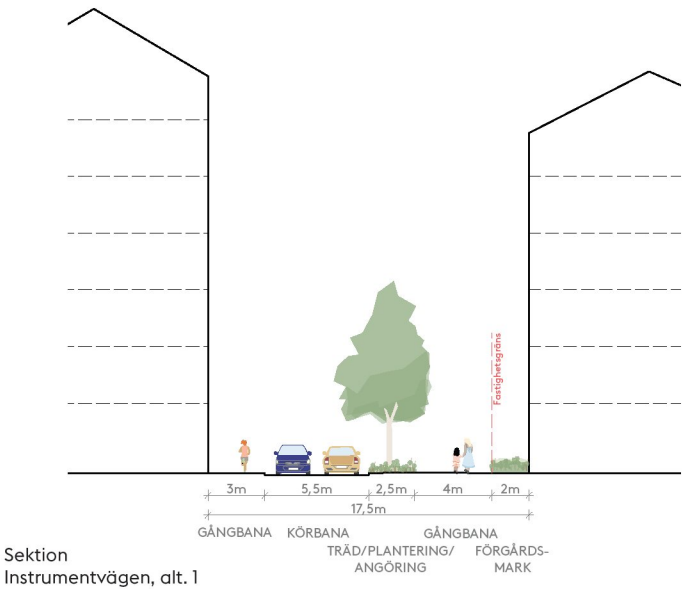
Utformningen av Instrumentvägen syftar till att skapa ett trivsamt stadsrum med sociala kvaliteter som uppmuntrar till vistelse och aktivitet. Instrumentvägen kan utformas enligt två alternativ där alternativ ett ger bättre förutsättningar för större trädplanteringar och alternativ två medger en större andel angöringsparkeringar vilket kan vara positivt för verksamheter i bottenvåningarna.

Gatan kantas av små platsbildningar koncentrerade till

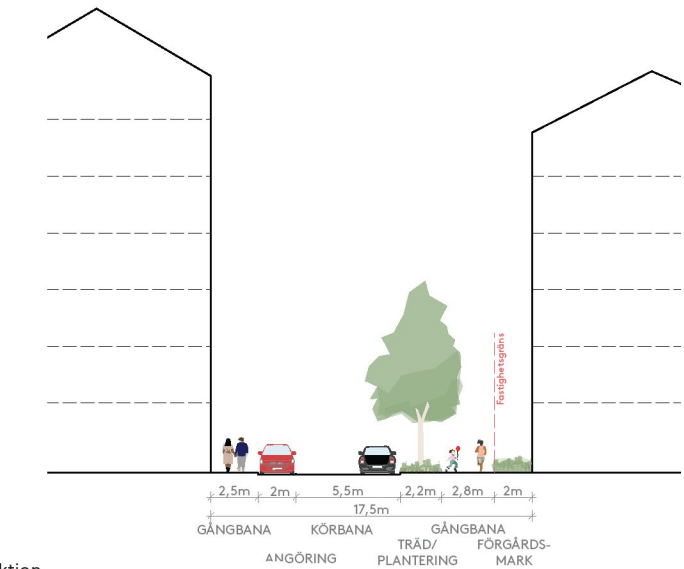
norrsidan för att ta vara på solläget. Längs den norra sidan av gatan finns planterade förgårdsmarker vilket bidrar till trivsel och integrerad dagvattenhantering samt buffertzoner mot gatan som möjliggör utkragande balkonger från bostäderna.

Verksamheter i bottenvåningarna aktiverar stråket. Längs den breda gångbanan finns plats för uteserveringar och rejäla gatuträd som bidrar till trivsel, gott mikroklimat och integrerad dagvattenhantering. Trädzonen har utrymme för belysningsstolpar och annan möblering.

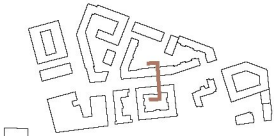
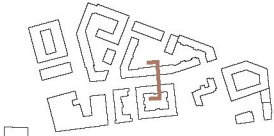
Angöring och kantstensparkering sker i särskilda zoner längs med gatan och löper parallellt med gatuträden.

Sektion Instrumentvägen, alt. 1

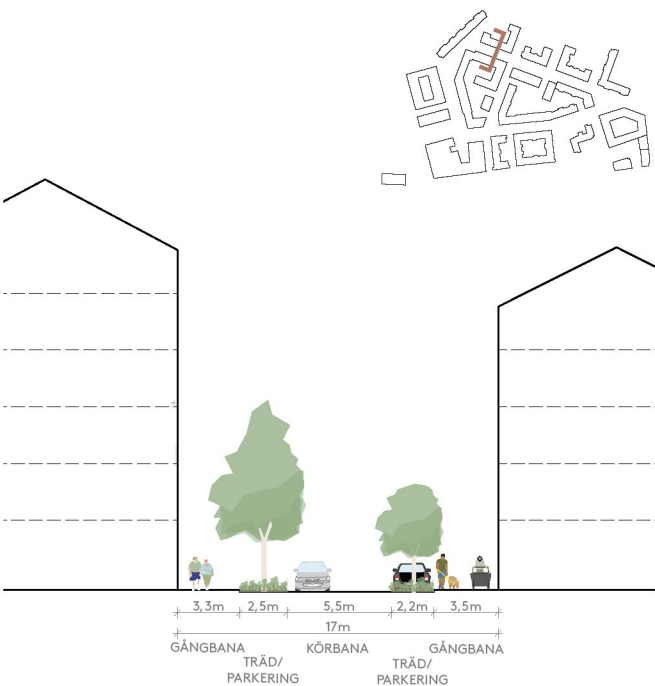

Sektion Instrumentvägen, alt. 2

Jakobsdalsvägen

Jakobsdalsvägen omvandlas till en trivsam och funktionell bostadsgata. Gatan behåller sin nuvarande bredd men struktureras om med nya trädader, förgårdsmark och breda gångbanor. Lokaler placerade i stragetiska lägen och en hög entrétäthet till bostadshusen bidrar till aktivitet längs gatan.

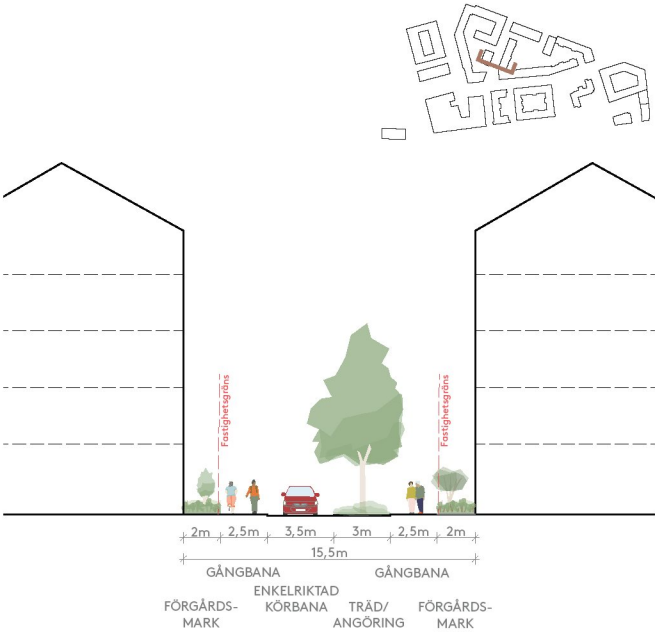
Sektion Jakobsdalsvägen

Grändgatan

Den nya lokalgatan/grändgatan som skapas i förlängningen av Margaretha Krooks gata är en småskalig kommunikationsgata för de boende. Här prioriteras åtkomst till bostadsentréer och garage. Gatan bryts upp av två släpp mellan bostadshusen som släpper in ljus och skapar inblickar till bostadsgårdarna.

Gaturummet öppnar sig mot Instrumentvägen och skapar en plats i hörnet. En lägre byggnad på andra sidan gatan släpper ner ljus till gaturummet.

Förslaget innebär en enkelriktad körbana med en tre meter bred funktionszon. Funktionszonen innehåller träd, cykelparkering och en integrerad angöringsficka som når alla entréer. På båda sidor om gatan finns två meter breda förgårdsmarker.

Sektion Grändgatan

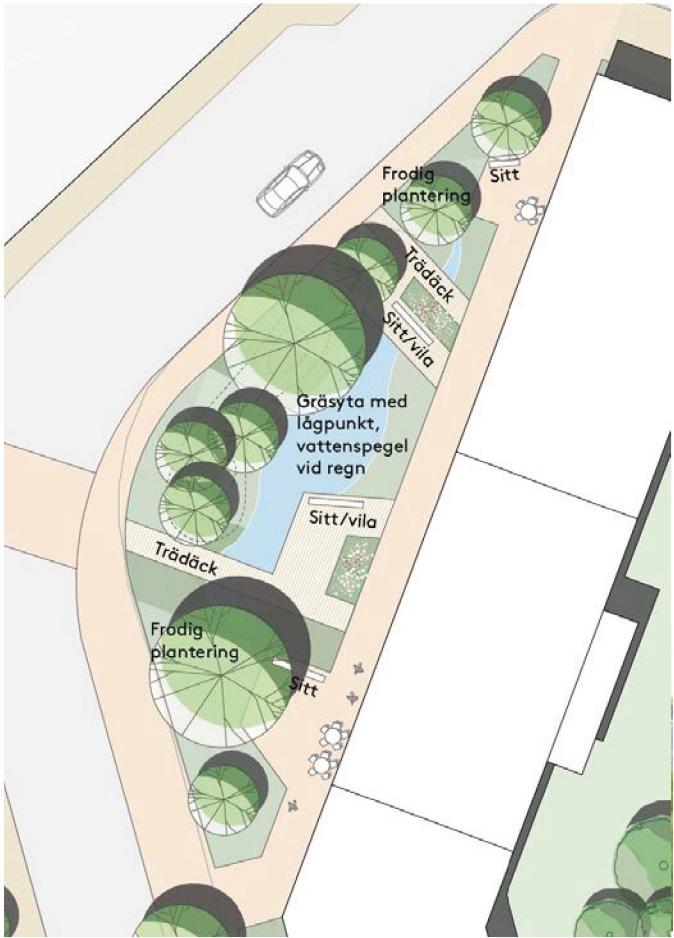

Referensbild ny lokalgata

Grön platsbildning

I planområdets lägsta punkt i korsningen mellan Instrumentvägen och Jakobsdalsvägen skapas en grön plats med goda förutsättningar att hantera delar av områdets dagvatten. Skållade vegetationsytor som periodvis kan översvämmas och större träd bidrar till grönska och mångfald. Trädäck och sittplatser bjuder in till möten och avkoppling.

Platsbildningens gestaltning ska utredas vidare i fortsatt process.

Illustrationsplan över den gröna platsbildningen visar en möjlig programmering av ytan

Skiss över möjlig utformning av den gröna platsbildningen

Träsängar

Trädäck och sittplatser

Perenner

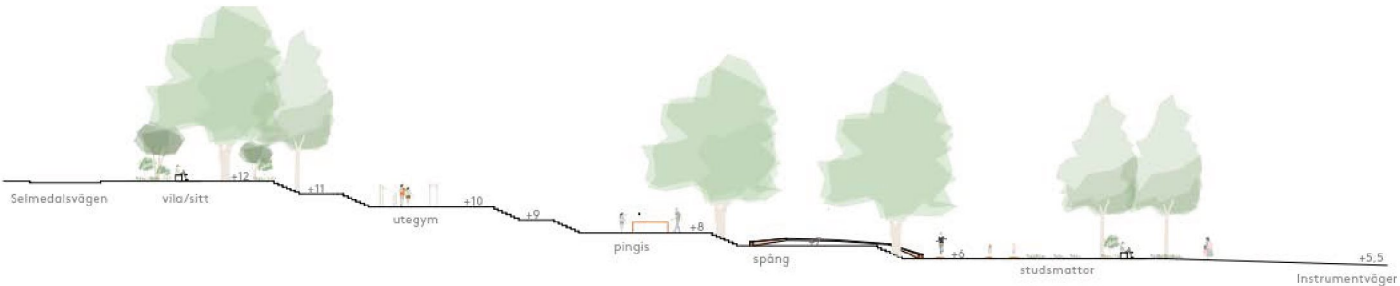

Fördröjning av dagvatten

Brädgårdsbacken

I planområdets västra del frigörs yta för en ny park genom att en industrifastighet rivs. Den befintliga gröna ytan vid Selmedalsvägen får en ny form och utbredning och gångvägen Brädgårdsbacken leds om och blir ett kopplande stråk mellan Axelsberg och Örnbergs industriområde. Parken är tillräckligt stor för att rymma både ett kopplande stråk och olika typer av aktiviteter, exempelvis lekmöjligheter.

Bottenvåningar i nya byggnader vars fasader är vända mot parken kommer utformas med lokaler för publika verksamheter, exempelvis restaurang/café. Det möjliggör aktiva möten med parken och tillsammans med intilliggande bostäder och kontor skapas förutsättningar för en befolkad och trygg park under dygnets timmar.

Sektion av aktivitetspark som visar möjlig utformning och hantering av höjdskillnader i Brädgårdsbacken

Möjlig utformning av Brädgårdsbacken

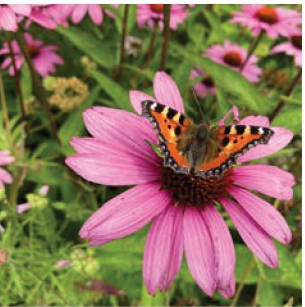
Platser för lek

Aktivitetsstråk

Slingrig gångväg genom park

Perenner

Torg och platsbildningar

På strategiska platser öppnar gatustrukturen upp sig och byggnader dras tillbaka för att skapa små platser och variation i gaturummet. Det bredare gaturummet låter solljus komma ner. Exempel på små platsbildningar finns i korsningen Instrumentvägen - Grändgatan samt vid områdets entré i korsningen Instrumentvägen - Jakobdalsgatan.

På dessa små torg finns plats för träd och annan växtlighet, sittplatser som bjuder in till vistelse och social samvaro. En genomtänkt markbeläggning med högre detaljering ger en ombonad känsla.

Möjlig utformning av plats

Referens plats med flyttbara möbler

Möjlig utformning av plats

Perenner

Förgårdsmark

Längs med gatorna i planområdet planeras på många ställen grön förgårdsmark mellan gångbanor och byggnader. Förgårdsmarken består till största delen av planteringar, med undantag för uteplatser, entréplatser till bostäder och lokaler samt cykelparkering. Förgårdsmarken ges en inbjudande och grön karaktär där växtmaterialet har upplevelsevärden och bidrar med ekosystemtjänster. Planteringsytorna behöver på många platser kunna ta hand om regnvatten från taken, de utformas för att kunna fördröja och infiltrera tillräcklig volym av vatten.

Mot allmän plats avgränsas förgårdsmarken med granitkant runt planteringar, hårdgjorda ytor ansluter mot allmän plats med fris av granit. Entréplatser till bostäder och lokaler gestaltas omsorgsfullt och beläggs med robusta material, till exempel natursten eller marktegel. Entréplatserna kan med fördel innehålla sittplatser.

Upphöjda uteplatser mot gator bör ej ha murar vars höjd överstiger 1,3 meter. Murar utförs i robusta material, till exempel natursten, tegel eller i samma utförande som intilliggande fasad. Avskärmningar kring uteplatser bör utformas med tillräckligt insynsskydd för att vara avskilda från gatan samt minska att provisoriska insynsskydd sätts upp i efterhand.

Möjlig utformning av förgårdsmark

Möjlig utformning av förgårdsmark

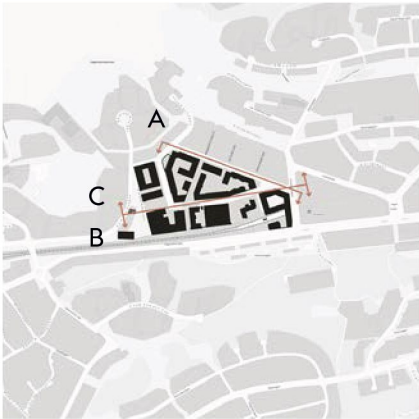

Upphöjda växtbäddar mot trottoar

Växtlighet längs fasad

Gatuelevationer

Kvartersmark

Kvarteret, byggnaden och detaljen

Följande kapitel redovisar de gestaltungsprinciper som gäller för byggnader inom respektive karaktärsområde. Målet med gestaltungsprinciperna är att få en samstämmig helhet som tar utgångspunkt i den arkitektoniska idén för utvecklingen av Örnbergs industriområde. Målet är också att forma tre karaktärsområden: Storkvarteren, Centrum och Industribandet som alla har olika, väl utmejslade identiteter samtidigt som de förhåller sig till omkringliggande befintliga miljöer i Örnberg.

STORKVARTEREN

- Kv 1**
Genova, ÅWL Arkitekter
- Kv 2**
Vincero, ÅWL Arkitekter
- Kv 3**
Riksbyggen, Belatchew Arkitekter
- Kv 4**
Riksbyggen, Larsson Arkitekter
- Kv 5**
Stockholmshem, Varg Arkitekter

CENTRUM

- Kv 6**
John Mattson,
Lindberg Stenberg Arkitekter
- Kv 7**
John Mattson,
Lindberg Stenberg Arkitekter

INDUSTRIBANDET

- Kv 9**
Riksbyggen, Liljewall arkitekter
- Kv 10a**
Väderholmen, e.l.e arkitekter
- Kv 10b**
Pong, Lugnet Arkitektur
- Kv 11**
Vincero, ÅWL Arkitekter
- Kv 12**
Fristående förskola, ej markanvisad

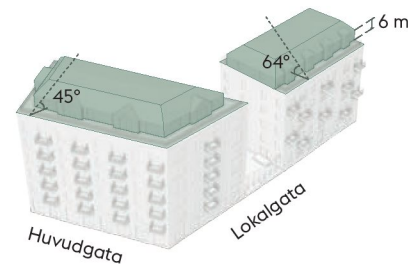
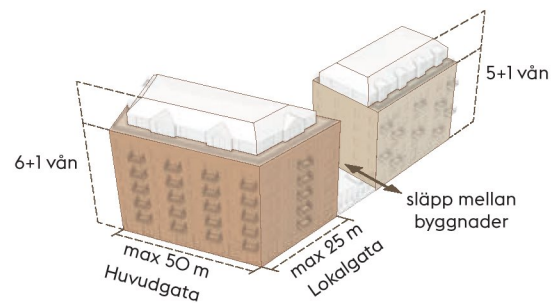

Översikt kvartersmark inom Örnberg

Gestaltningsprinciper Storkvarteren

Storkvarteren ska utformas med tydlig avgränsning mot omkringliggande gator med hus i en sammanhållen skala och samordnad byggnadshöjd som följer gatornas lutning och som ansluter till befintliga kvarter norr om området. Gestaltningen ska uttrycka en ordnad helhet där byggnaderna upplevs tillhöra ett sammanhang präglad av lågmäld charm.

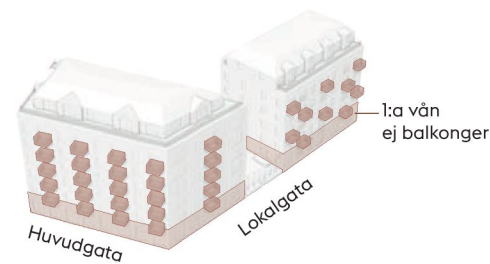
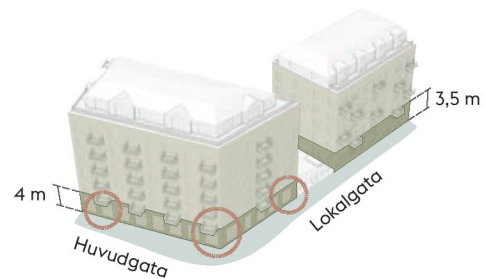
Välplacerade passager och släpp tillåter siktlinjer in på gårdarna och öppnar upp gaturummet.

Volymhantering

Längs Instrumentvägen och Jakobsdalsvägen ska byggnadsvolymer i huvudsak hålla en skala om 6+1 våningar. Bebyggelsen underindelas i enheter om max ca 50 meter för att skapa dynamik i gaturummet och bryta ner skalan. Enheterna skall särskiljas genom variation i volym, fasadgestaltning och/eller material och kulör.

Längs lokalgatan ska byggnadsvolymer hålla en skala om 5+1 våningar. Bebyggelsen ges en mer småskalig karaktär och bör delas in i mindre enheter om ca 25 meter. Enheterna skall särskiljas genom variation i volym, fasadgestaltning och/eller material och kulör.

Sockelvåning

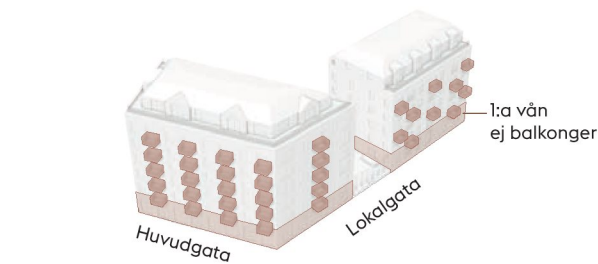
Lokaler i bottenvåningarna ska förläggas mot huvudgatorna Instrumentvägen och Jakobsdalsvägen i strategiska hörnlägen samt mot betydelsefulla publika rum såsom den blågröna platsbildningen och Brädgårdsbacken.

Längs Instrumentvägen och Jakobsdalsvägen ska bottenvåningarna vara förhöjda, i genomsnitt minst ca 4,0 meter. Längs lokalgatan bör bottenvåningarna vara något förhöjda, i genomsnitt minst ca 3,5 meter.

Takutformning

Längs Instrumentvägen och Jakobsdalsvägen regleras tak i huvudsak med byggnadshöjd, dvs inom tänkt 45-gradersvinkel och med utkragande delar inom max 1/3 av fasadlängd. Totalhöjd är 6,0 meter ovan taklisthöjd.

Längs lokalgatan ska i huvudsak regleras med byggnadshöjd men med brantare takvinkel. Dvs i (ca) 64-gradersvinkel och med utkragande delar inom max 1/3 av fasadlängd. Totalhöjd är 6,0 meter ovan taklisthöjd.

Balkonger

Balkonger ska bidra med sociala kvaliteter till gaturummet. Upplevelsen av gaturummet ska inte störas av ett dominerande balkonguttryck. Första våningen skall som princip inte ha balkonger mot allmän platsmark.

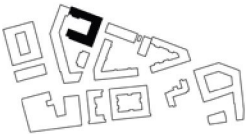
Material och kulör

De nya byggnaderna ska färgsättas enligt Stockholmspaletten. Valet av kulörer ska vara begränsat och undvika det alltför ljusa och mörka. Färgsättningen ska varieras trapphusvis med mindre variationer. I huvudsak ska fasad uppföras i puts eller tegel men delar av fasad i trä kan förekomma.

Byggaktör: Genova
Arkitekt: ÅWL Arkitekter
Antal bostäder: ca 100
BTA (ljus): 10 085 m²
BOA: ca 7090 m²
LOA: ca 30 m²
Gårdsyta: 1 378 m²

Arkitektonisk idé / Arkitektens intentioner

Kvarteret bildar ett vinkelblock med fasader mot Jakobsdalsvägen i norr och mot ny lokalgata i öster. Kvarteret föreslås gestaltas med två tydliga sidor med ett robust yttre mot Jakobsdalsvägen i sammanhållen 6+1 våningsskala, och ett inre mot gränd och gårdsrum om 5+1 våningar.

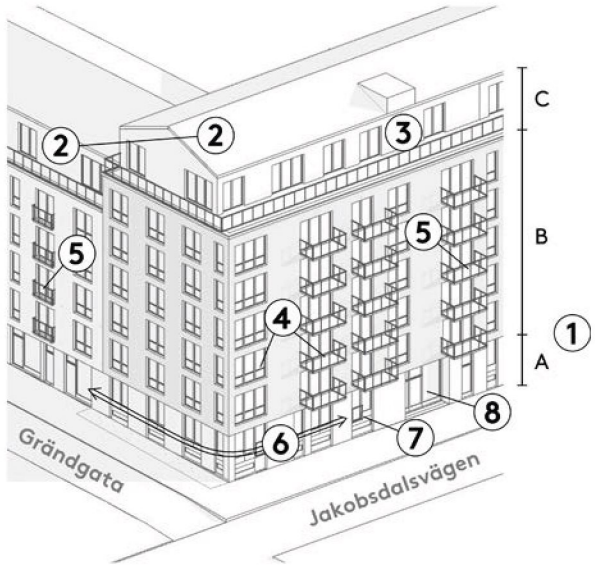
Kvarteret varierar subtilt men sammanhållet med ett tydligt släktskap. Klassiska kvaliteter och former känns igen i tidlösa, enkla och rena volymer och i gestaltning samt materialval. Kvarteret förankras i platsen och knyter an till dess historia genom industriella influenser där rationalitet, tydliga återkommande former och variationer föreslås vara ett sätt att anspela till attribut hos industriell arkitektur.

Volymerna hanteras horisontellt med indelning i tre delar med en markerad sockelvåning, en mittdel och ett indraget övre våningsplan. Indragna övre bostadsvåningar ger möjlig plats för takterrasser.

Volymerna landar lugnt och grundat på en sammanhållen och tydligt gestaltad sockelvåning, där entrélägen och andra kringfunktioner annonseras väl och ger öppenhet mot gaturummet. Kvarteret föreslås i huvudsak innehålla bostäder som i markplanet läggs upphöjda en halvtrappa och ansluter till bostadsgården. Bostadsfönster i gatuplanet föreslås hanteras som samlade partier med ev. fasadluckor och dyl. för att bidra till att knyta ihop sockelvåningen.

Stadsbyggnadskontorets kommentar

Kvarteret har en robust och tydlig volymhantering. Det finns möjlighet att arbeta vidare med sockelvåningarnas gestaltning och innehåll, exempelvis med en andel lokaler. Balkongutformning mot gatan bör studeras vidare i fortsatt process.

Volymhantering

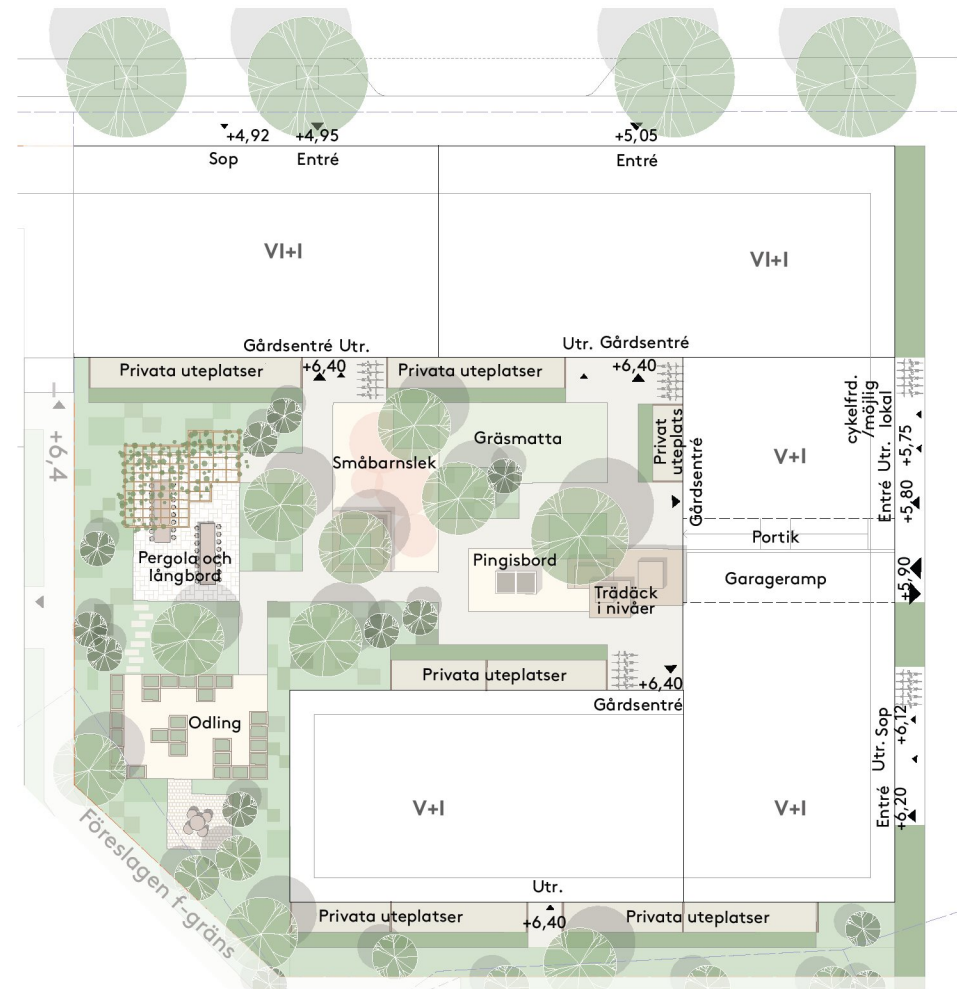
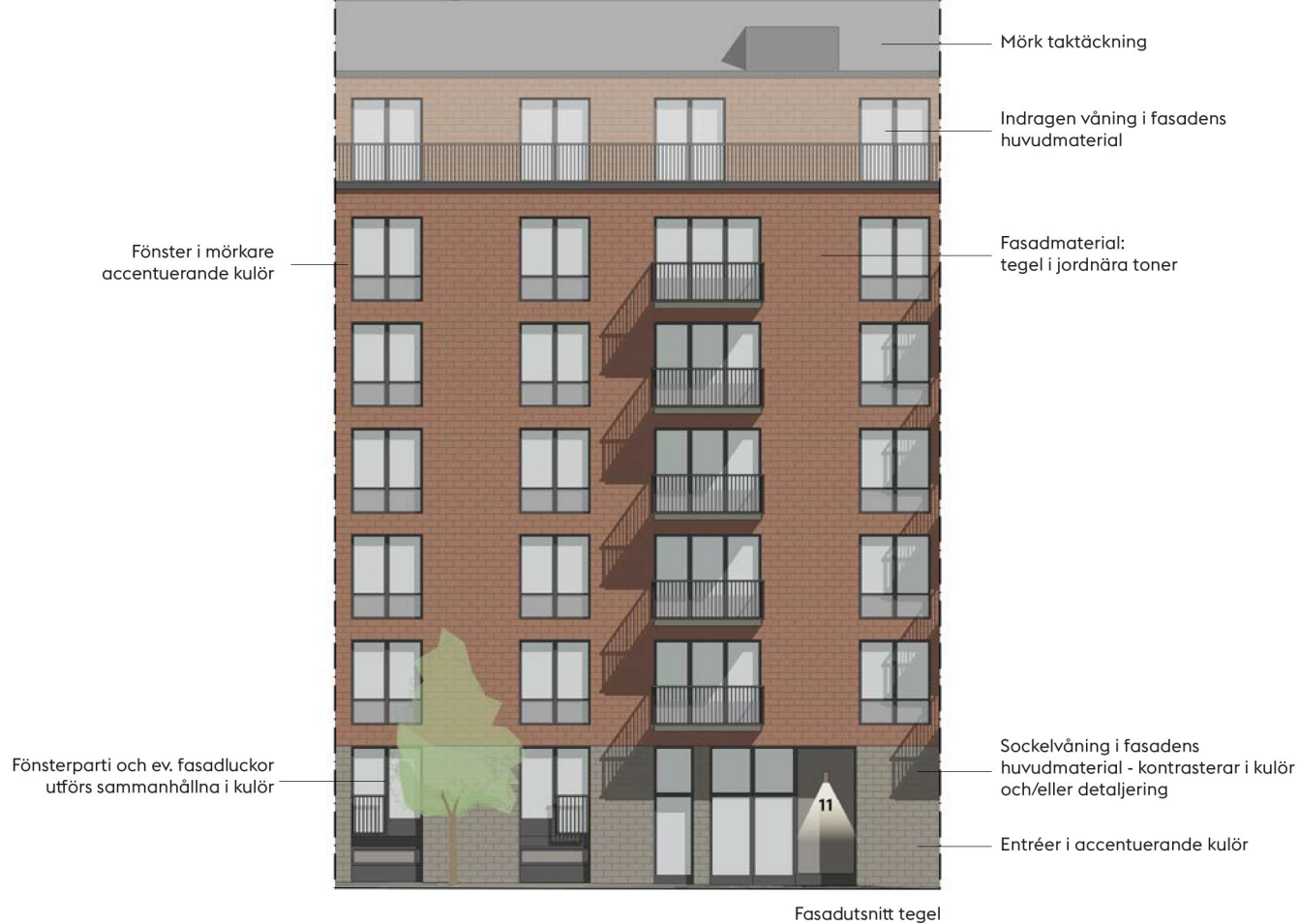
- 1. Generell 3-delsindelning horisontellt (A-B-C)
- 2. Våningsantal 6+1 mot Jakobsdalsvägen / 5+1 mot Grändgata
- 3. Generellt indragen övre bostadsvåning mot gata
- 4. Fönsterpartier och balkonger samlade i tydliga vertikala band
- 5. Utkragande balkonger mot Jakobsdalsvägen - fransk alt. grund spansk balkong mot Grändgata
- 6. Sammanhållen sockel för kvarteret
- 7. Bostadsfönster i markplan gestaltas som parti
- 8. Entréer annonseras tydligt i sockelvåning

Fasad mot Jakobsdalsvägen. Skala 1:500

Fasad mot Grändgatan 1:500

Illustrationsplan 1:500

Material & kulör

Fönster- och balkonglägen ger fasaden en tydlig och samlad rytm och uppdelning i vertikalled. Balkonger läggs i huvudsak mot bostadsgård, men vid mindre lägenheter mot Jakobsdalsvägen samlas balkongerna strikt. Mot Grändgatan föreslås fransk alt grund spansk balkong för att främja dagsljusförhållanden i gatu- och bostadsrum, samt låta volymerna förbli lugnare. En portik i entréplanet ger visuell kontakt mellan gränd och bostadsgård.

Mot Jakobsdalsvägen delas fasadlängden upp i större fraktioner och mot Grändgatan delas fasaden in i mindre.

Tegelfasader mot Jakobsdalsvägen står i relation till putsfasader i övrigt. Tegelfasaderna föreslås delas in genom skiftning i tegelkulör och/eller byte av fogkulör och putsfasaderna delas in genom skiftning i kulör och/eller gräng.

Sockelvåningen avgränsas genom skiftning i kulör och/ eller genom tillkomst av subtil detaljering. Fasaderna färgsätts i ljusa, varma och jordiga kulörer med subtil variation. Fönster, dörrar och andra detaljer föreslås kontrastera i mörkare kulör.

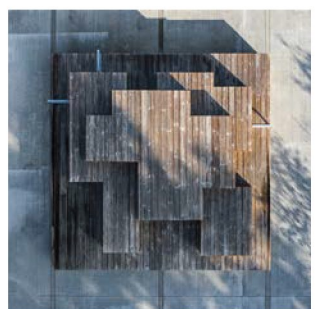
Gården

Gårdsrummet föreslås gestaltas med inspiration från lapptäcken med kvadratisk formspråk där rutor fylls med funktioner. Växter planteras i kontrasterande fält som förstärker rutmönstret. Gårdsmiljön gestaltas med fokus på biologisk mångfald och ekosystemtjänster, och föreslås även bl.a. inrymma privata uteplatser, plats för gemensamma vistelseytor runt pergola med plats för långbord och yta för odling. Ett trädäck i nivåer föreslås omhänderta ev. höjdskillnad vid garagerampen och ger ytterligare plats för umgänge vid intilliggande pingisbord.

Materialpaletten består av trä och tegel i varma jordiga toner och väljs i samspel med övriga fasadkulörer.

Pergola

Trädäck i nivåer

Byggaktör: Vincero
Arkitekt: ÅWL arkitekter
Antal bostäder: 226
BTA (ljus): 15 630 m²
BOA: 11 500 m²
LOA: 200 m²
Gårdsyta: 1 992 m²

Arkitektonisk idé / Arkitektens intentioner

Längst västerut i Storkvarteren planeras ca 225 bostäder med fokus på smålägenheter. Bebyggelsen har en sexvåningsskala med ett övre indraget plan och mot grändgatan en femvåningsskala, även där med ett övre indraget plan.

Kvarteretshörnet mot Aktivitetsparken och hörnet mot den blågröna platsbildningen i norr har pekats ut som viktiga entrélägen och markörer för området. Här är bebyggelsen indragen från gatan och formar mindre platsbildningar med lokaler i bottenvåningarna.

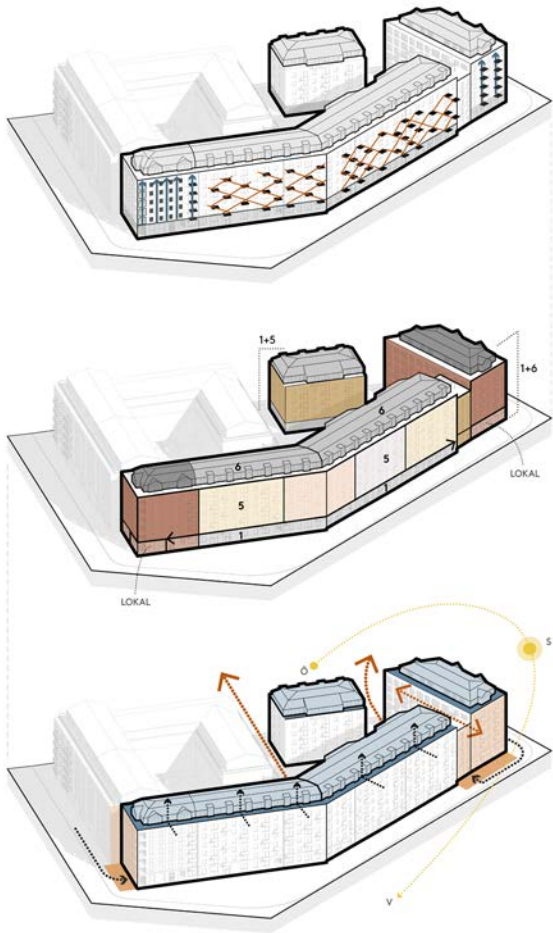
Släpp i bebyggelsen, utskurna antingen ända ner till gårdsnivån eller med upphöjda terrasser, öppnar upp strukturen och ger ljus och en visuell kontakt mellan grändgatan och bostadsgårdens grönska.

Volymhantering & tak

Den indragna takvåningen är utformad med kupor och valmat tak för att knyta an till Aspuddens plåtklädda taklandskap. För att ytterligare knyta samman kvarteret med områdets omgivning och historia är bebyggelsen gestaltningsmässigt uppdelad i tre huvudsakliga karaktärer: hörnhusen i brunröda toner, de mellanliggande husen i ljus puts eller med inslag av trä och det fristående huset samt länkbyggnad som uppförs i trä.

Stadsbyggnadskontorets kommentar

Många små lågmälda gester bildar en samlad och intressant helhet i kvarteret. Mindre indrag av volymer och särskild bearbetning av arkitekturen i viktiga lägen bidrar till ett gott helhetsintryck. Det är viktigt att dessa delar följer med i fortsatt process. Balkongernas placering och antal mot gata kan diskuteras i fortsatt process.

Vertikalitet och växelvis placering av balkonger

Skala, indelning och gemensamma gestaltningsprinciper

Indrag, släpp och platsbildningar

Vertikala takkupor

Putsfasad i ljusa varma kulörer

Skiftande balkongplacering

Triangulära takkupor

Tegelfasad i i brunröda toner

Träfasad

Markerad sockelvåning i sten alt. en variation på fasadens huvudmaterial

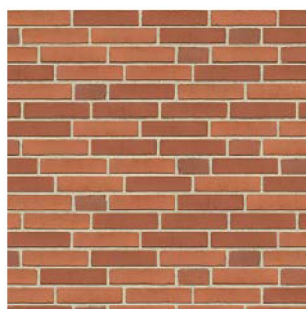
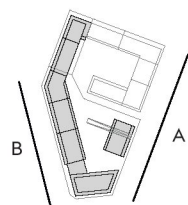
Fasadutsnitt

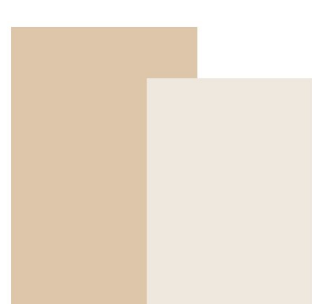
Fasad mot Grändgatan (A) 1:500

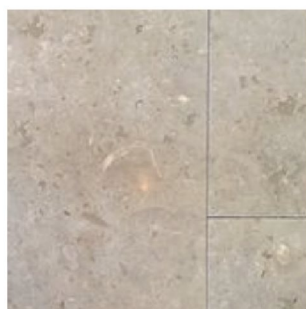
Fasad mot Instrumentvägen (B) 1:500

Tegel i olika kulörer

Puts i ljusa varma kulörer

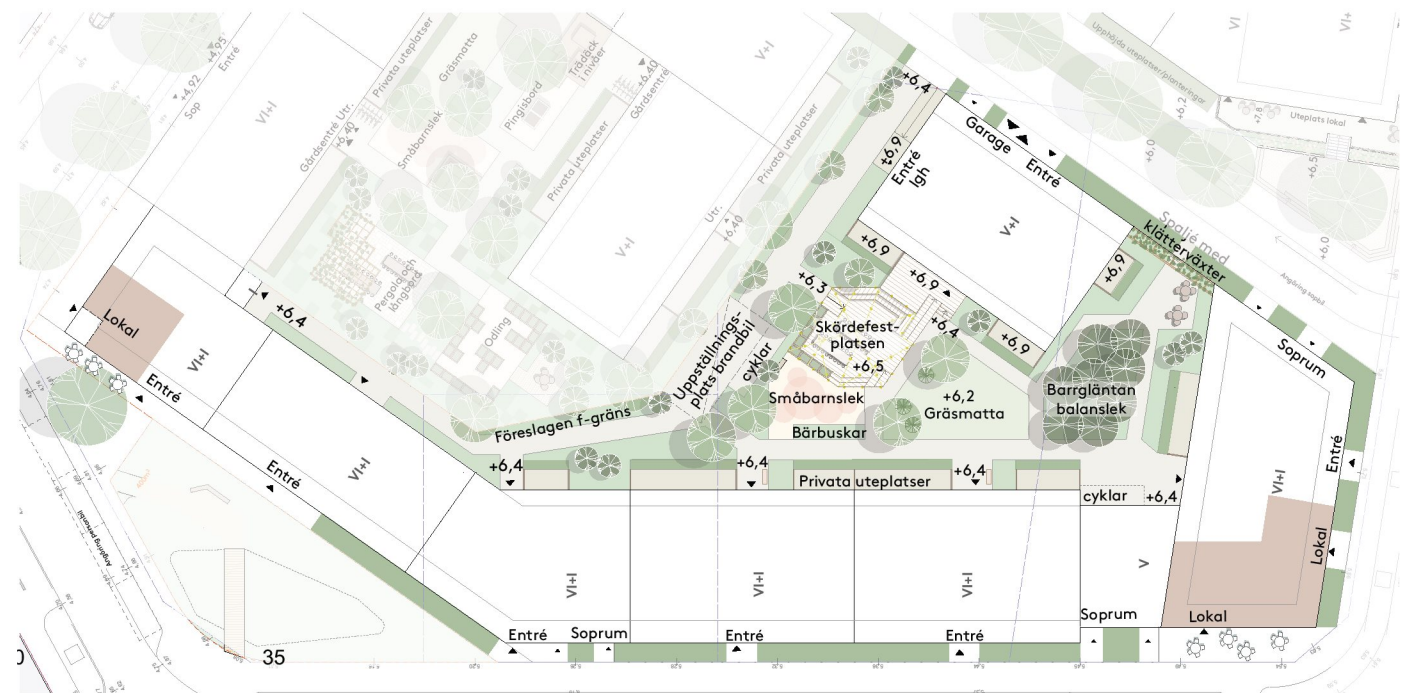
Stensockel

Material & kulör

Hörnhuset vid de indragna platserna i norr och söder utformas i samklang med områdets befintliga industribebyggelse i brunröda tegeltoner med en tydlig vertikalitet, rytm och tyngd i materialitet. Triangulära takkupor ger hörnhuset en sorts gavelmotiv och en egen karaktär till de särskilt exponerade fasaderna.

Mellan hörnhuset gestaltas bebyggelsen i ljusa varma putskulörer. Fasadutformningen är här rytmisk i fönstersättning, med vertikala takkupor och skiftande balkongplacering. Det ger fasaden en lättare karaktär där själva putsfasaden blir framträdande – även det ett karaktärsdrag inspirerat av bebyggelsen längs Hägerstensvägen.

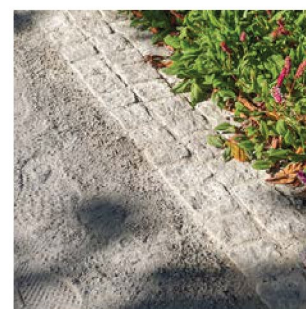
Det fristående huset mot grändgatan och länkbyggnaden mot Aktivitetsparken gestaltas med träfasader som refererar till platsens historia med träindustri och ger en värme och variation till gatubilden. Hela kvarteret har en markerad sockelvåning, antingen med stensockel eller en variation på huvudfasadens material.

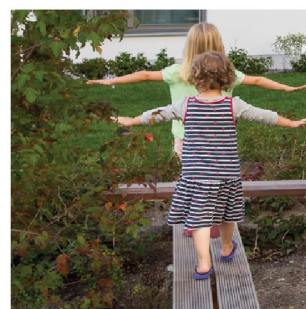
Illustrationsplan 1:750

Plantering med skogstema

Smågatsten och stenmjöl

Barrglänta med balanslek

Gården

Skärdefestplatsen är gårdens samlingsplats. Den utgörs av ett terrasserat trädäck. Här, under ett tak av ljusslingor, finns odlingslådor och långbord med plats för gårdsfester.

Mot grändgatan sträcker sig en spalje mellan husen och skapar en välkomnande entré för de boende och bidrar samtidigt med grönska till gaturummet.

Barrgläntan ger grönska året runt. Mellan trädstammarna kan barnen balansera på stockar och stubbar. Gårdens växtlighet hämtar inspiration från skogen och väljs för att gynna pollinerande insekter.

Byggaktör: Riksbyggen
Arkitekt: Belatchew Arkitekter
Antal bostäder: 62
BTA (ljus): 6 029 m²
BOA: 4 720 m²
Gårdsyta: 1 185 m²

Arkitektonisk idé / Arkitektens intentioner

Riksbyggens kvarter består av två byggnader, Instrumentet 17.1 som är en befintlig från 1946 och nu ska konverteras till bostäder, samt Instrumentet 17.2 som är ett nytt tillskott på platsen med bostäder uppförda helt i trä.

Den befintliga byggnaden, ursprungligen avsedd för industri, ritades av Karl G. H. Karlsson 1946 och har av Stockholms stadsmuseum klassificerats grön. Den bedöms vara särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Byggnaden är karaktärfull i sin ändamålsenliga enkelhet med en materialoptimerad ursprunglig betongstomme, höga rumshöjder och generösa ljusinsläpp.

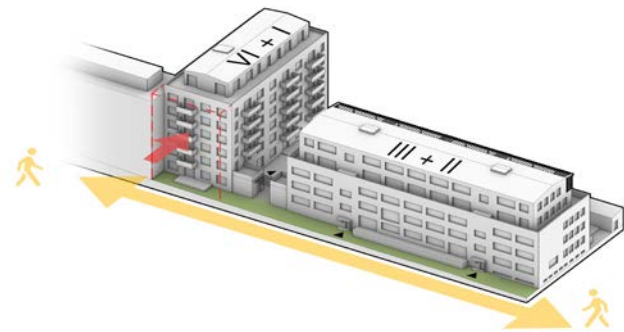
Nya tillägg ska förhålla sig till och lyfta fram den ursprungliga byggnaden. Enbart en håltagning i fasad ändras från fönster till dörr för att möjliggöra åtkomst till terrass åt öster, i övrigt nyttjas enbart befintliga håltagningar. Påbyggnationen av den befintliga byggnaden är medveten underordnad i sin karaktär

men erbjuder de boende luftiga, ljusa lägenheter och generösa takterrasser.

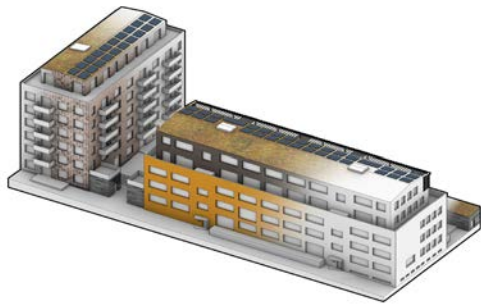
Den nya byggnaden placeras indraget från gatan i liv med den befintliga. Förgårdsmark rymmer grönska och uteplatser och tillför gatan variation i rumslighet och utblickar. Byggnaden är helt i trä – både stomme och fasad. Överst våningen är indragen och medger takterrasser.

Stadsbyggnadskontorets kommentar

Det är en intressant idé att ta tillbaka den ursprungliga kulören i befintlig byggnad, det bör dock studeras vidare i fortsatt process. Den befintliga byggnaden har höga kulturhistoriska värden. Det kan därför finnas behov av att fördjupa påbyggnadens detaljering och karaktär för att skapa ett mer respektfullt och underordnat möte. Industrikaraktären mot gatan bör lyftas fram mer. En ny byggnad helt i trä kan skapa ett intressant tillägg i Storkvarteren.

Ny byggnad dras tillbaka från gatan och öppnar upp siktlinje mot befintlig byggnad längs gata.

Materialitet, träbyggnation, koncept koppling till brädgården, solceller

Grönska på gård, pergolor och terrasser, med möteplatser och möjlighet till odling.

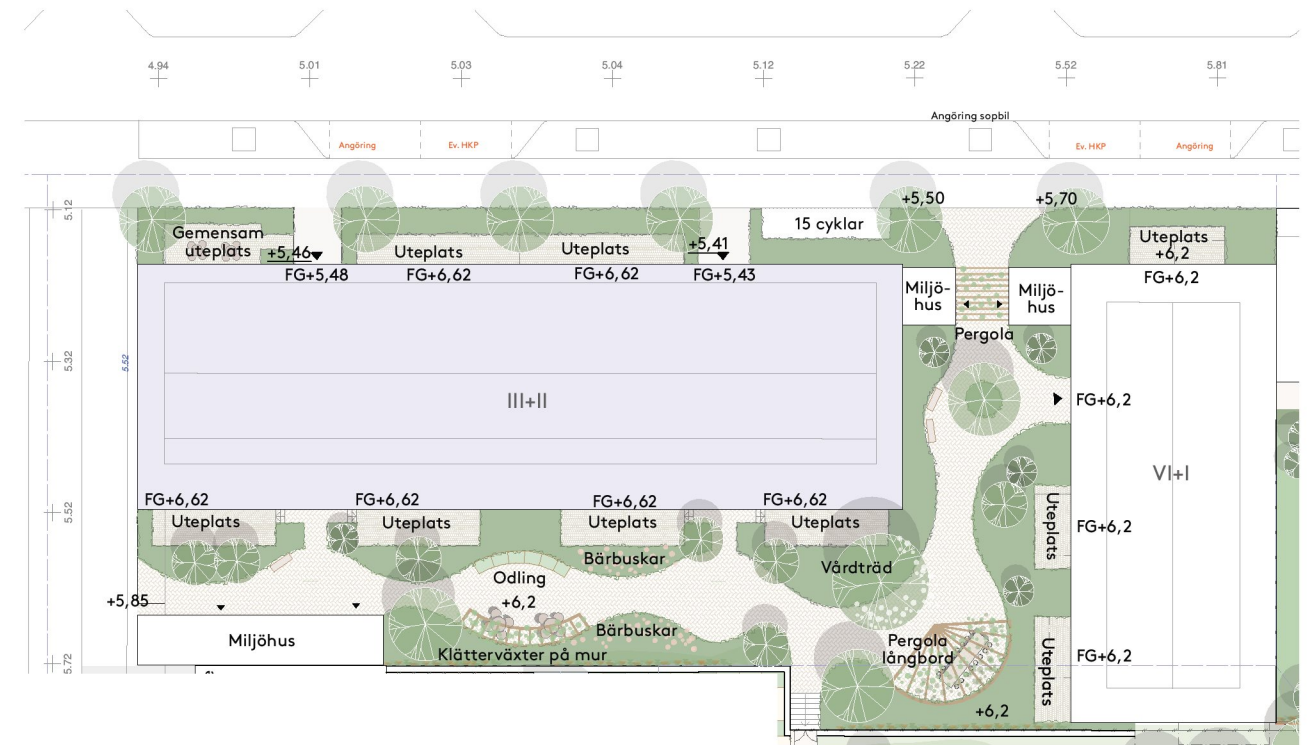
Fasad mot Jakobsdalsvägen

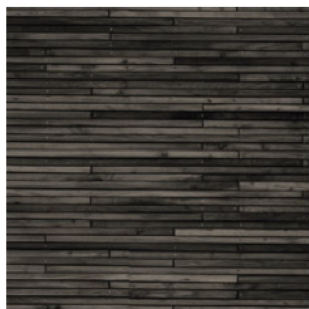
Fasad mot Grändgatan

Fasad mot gård

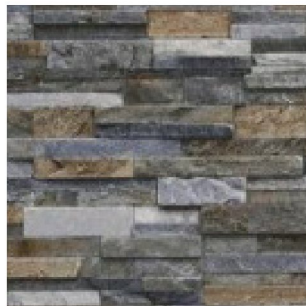
Illustrationsplan 1:500

Mörk träpanel

Naturträpanel

Natursten

Material & kulör

Byggnaden har byggts om och kulörer har förändrats över tid. I byggnaden finns få, men välgjorda detaljer; brädmotgjutna undersidor på bjälklag, industrikapitäl, omsorgsfullt utformade entréer och inslag av terrazzo och natursten. Vid konvertering till bostäder bevaras dessa detaljer noggsamt. Exteriören har undersökts av konservator för att nu föreslagen färgsättning ska vara korrekt och ursprunglig.

I den nya byggnaden är materialval och detaljering lekfullt inspirerat av Örnbergs brokiga historia av industri, brädgård, tegelbruk och lertag. Alla lägenheter i detta hus har balkong, uteplats eller terrass.

I båda byggnaderna är det högt i tak, med välstuderade ljusinsläpp och noggsamt utformade med flexibilitet över tid i åtanke. Antalet rum inom lägenheterna kan förändras med fortsatt goda rumsliga kvaliteter och ljusspel.

Perenner

Pergola

Sedumtak

Gården

Det långsmala gårdsrummet har ett sammanhängande golv av marktegel. Golvet har en böljande form genom gården och öppnar upp och sluter sig i olika rumsbildningar omslutna av grönska. I rummen finns möjlighet till bland annat odling, vila och umgänge i små och stora sällskap. Pergolor ger skydd och förstärker den omhändertagande känslan. Växtligheten är frodig med inslag av varma orangea toner. Bärbuskar och fruktträd förstärker den hemtrevliga trädgårdskänslan.

De stora balkongerna och takterrasserna lämpar sig väl till odling och bidrar med sin växtrikedom till en biologisk mångfald. De tak som ej är tillgängliga täcks med växtlighet för att skapa habitat för olika insektsarter och även bidra till fördröjning av dagvattnet.

Kv 4 Bostäder, lokaler & förskola

Byggaktör: Riksbyggen
Arkitekt: Larsson Arkitekter
Antal bostäder: 104
BTA (ljus): 12 934 m²
BOA: 8 564 m²
LOA: 1 838 m² (ljus) + 1 381 m² (under mark)
Gårdsyta: 2 154 m²

Arkitektonisk idé / Arkitektens intentioner

Denna del av kvarteret består av en halvöppen kvartersstruktur med ett varierat uttryck i fasad- och taklandskap. Kvarteret består av sex trapphus. Våningsantalet varierar mellan fem och sex våningar. Den översta våningen utgörs av vindsvåning med takkupor och utragande delar eller av en indragen kungsvåning med terrasser i soligt läge.

En något förhöjd och markerad bottenvåning stärker känslan av stadsmässighet och offentlighet i stadsrummet. Huset har förgårdsmark mot den nya grändgatan och längs större delen av Instrumentvägen. Planteringar, terrasser och uteplatser bidrar till gatulivet utanför och skapar ett intressant landskap i mötet mellan gata och byggnad. Entréerna vetter mot gatan och flertalet trapphus har utgång till gården.

I den östra delen av kvarteret ligger förskolans entré och vägen genom portiken leder in på gården. Merparten av förskolans vistelserum vänder sig mot gården medan kök

och personalutrymmen ligger mot gatan.

I byggnaden på hörnet Instrumentvägen och grändgatan finns gemensamma lokaler för de boende i kvarteret, vilket främjar aktivitet och liv i gaturummet. En terrass från lokalen vänder sig mot torget utanför och trappan där de boende och förbipasserande har möjlighet till vistelse.

Stadsbyggnadskontorets kommentar

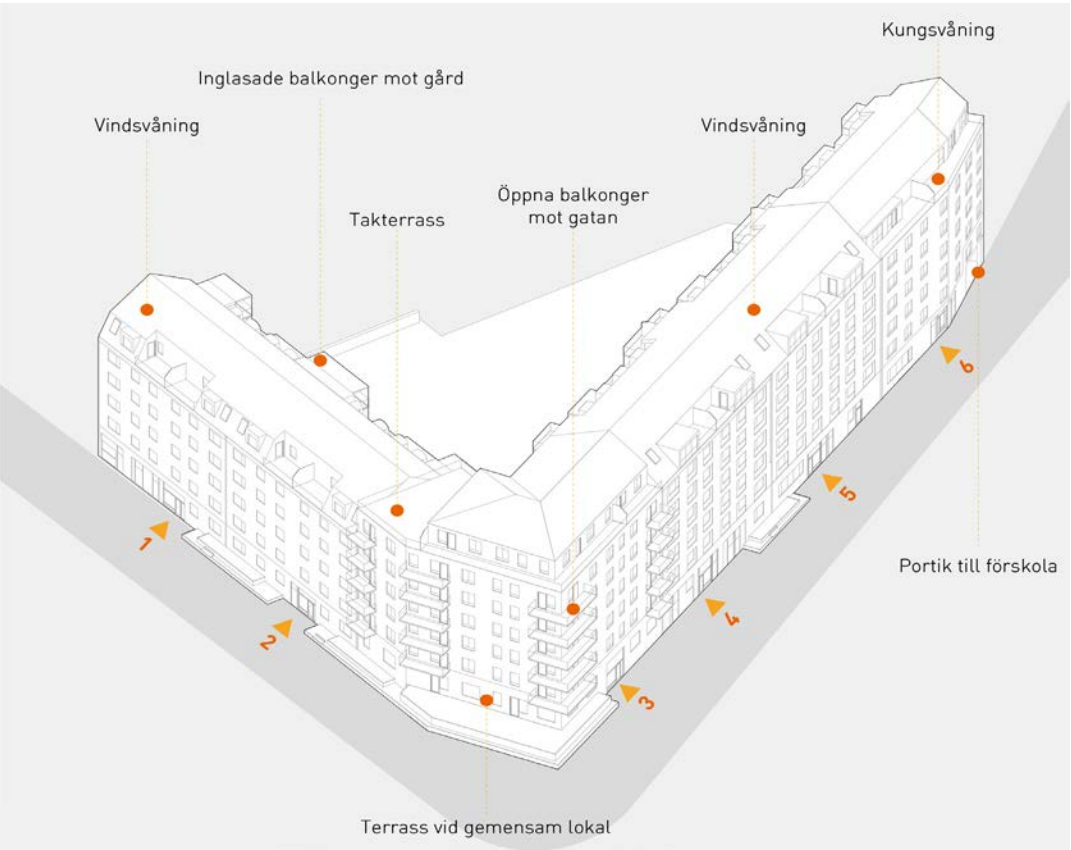
Det finns en lågmäld tydlighet i kvarteret som relaterar bra till områdets arkitektoniska idé. Ett extra bearbetat hörnmotiv med träfasad kan bli ett positivt inslag. Ett stort kvarter med lång sammanhängande fasad kräver bearbetade indelningar, vilket behöver fördjupas och bevakas i fortsatt process. I fortsatt process bör även alternativ med lokaler som tydligare möter gatan studeras, liksom en något ljusare färgsättning. Samordning mot kvarter fem bör tydligare ske i fortsatt process.

Fasadutsnitt

Fasadutsnitt

Terrass vid gemensam lokal

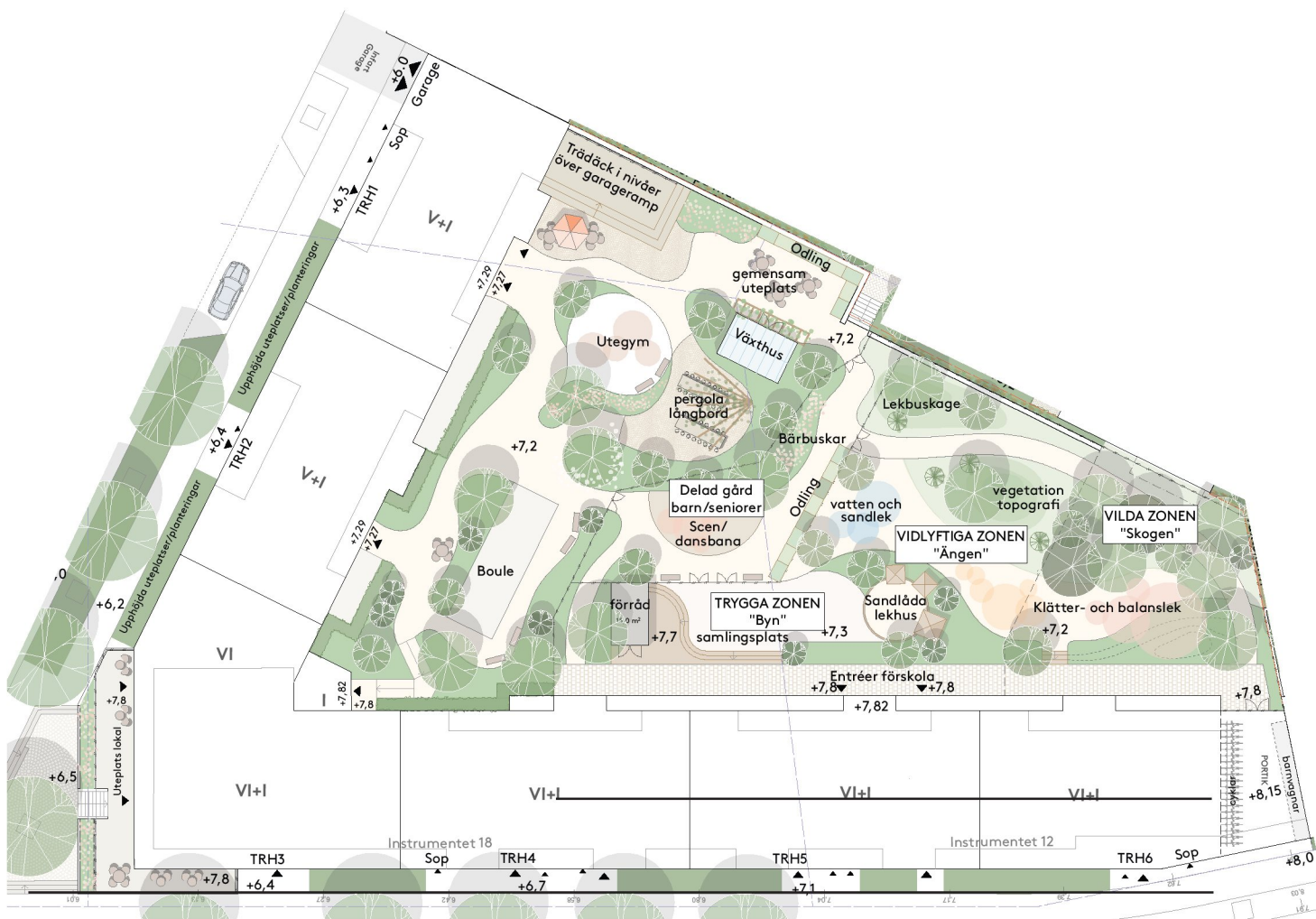
Arkitektonisk idé

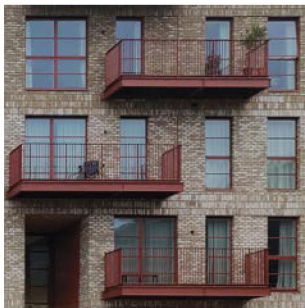
Fasad mot Instrumentvägen 1:500

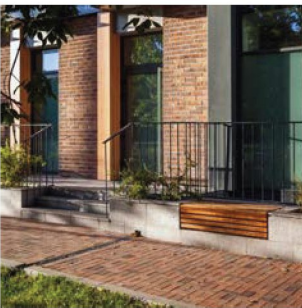
Fasad mot grändgatan 1:500

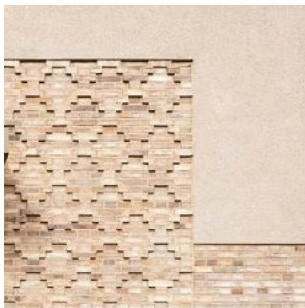
Illustrationsplan 1:500

Balkonger och räcken

Förgårdsmark

Tegel och puts

Takkupor

Fasad & taklandskap

Gestaltningen hämtar inspiration från industrikaraktären i Örnberg. Den tidigare snickerifabriken och såg- och tegelbruket som låg på platsen inspirerar till att införliva vackra och hållbara naturmaterial i byggnaderna. Materialpaletten av tegel, trä och puts ger möjlighet till variation där varje trapphus får en egen kulör. En sockelvåning i tegel håller samman kvarteret.

Fönstren är rytmiskt placerade med viss variation i utförande och storlekar. Balkonger placeras främst mot gården och i hörnbyggnaden mot gatan. Smidesracket på balkongerna och de rustika materialen tar inspiration från industrin i en uppdaterad och modern version.

Taken utformas som mansardtak mot grändgatan och in mot gården i alla trapphus förutom hörnhuset. Det mot gården sammanhållna taklandskapet skapar lugn och harmoni. Två av trapphusen har vindsvåningar med 45 graders lutning och de resterande två indragen kungsvåning mot gatan. I taklandskapet ryms skyddade terrasser och takkupor.

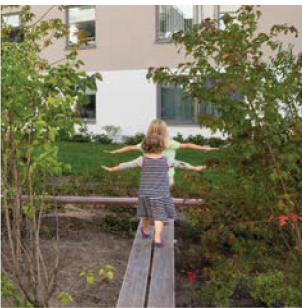
Lekbuskage

Uteplats, pergola

Syrénbuskar

Balandslek

Gården

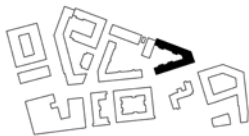
Gården är något upphöjd från gatan för att freda bostäderna och livet innanför fasaden. Gården delas mellan förskolan och de boende. Bostadsgården erbjuder plats för umgänge i små och stora sällskap samt aktiviteter såsom odling, boule och utegym. Det böljande formspråket i kombination med lummig grönska och färgglada perenner ger en hemtrevlig ombonad känsla.

Förskolegården upptar 1100 kvm och är uppdelad i tre zoner; den trygga zonen, den vidlyftiga zonen och den vilda zonen. Den trygga zonen innehåller lugn lek och har tema "Byn" med bl.a. lekhus, odling och sandlek. Den vidlyftiga zonen, "Ängen", ger plats för fartfylld rörelselek. I den vilda zonen, "skogen" finns exempelvis lekbuskage och pilkojor.

Förgårdsmarken kan nyttjas för växtbäddar med inbyggda sittbänkar och cykelparkeringar i anslutning till respektive trapphusentré.

Byggaktör: Stockholmshem
Arkitekt: Varg Arkitekter
Antal bostäder: 97
BTA (ljus): 8 560 m²
BOA: 6 200 m²
LOA: 230 m²
Gårdsyta: 1 410 m²

Arkitektonisk idé / Arkitektens intentioner

Kvarteret utgörs av lägre lameller mot Instrumentvägen och Jakobsdalsvägen. Hörnet där gatorna möts definieras av en högre volym, vinklad för att skapa ett torg mot öst och närliggande centrum. Hörnhuset har ett framträdande läge, synligt från flertalet håll. Den högre volymen har berbetats för att upplevas slank och reslig, med en definierad horisontell kropp som möter angränsande lameller. Sockelvåningen gestaltas stabil och tydligt markerad, och taket utformas med taksarg och indraget fläktrum. I lamellerna återkommer gestaltungsprincipen botten-kropp-topp, med bearbetad sockel och avvikande takvåning. Mot Jakobsdalsvägen förstärks takvåningen ytterligare genom ett indrag från gatuliv.

Vid torget i kvarterets hörn finns en bostadsentré och lokaler i bottenvåningen, vars verksamheter kan bidra till folkliv och aktivera platsen. Höga glaspartier och generös våningshöjd ger en stadsmässig karaktär, och möjlighet till in- och utblick.

Mot gatorna utgörs bottenvåningen av bostäder, bostadsentréer och miljörum. Våningen är delvis förhöjd för att möta nivåskillnader, och de markerade bostadsentréerna är indragna för att skapa tillgänglighet. Stora uppglasningar ger ljusa entréhallar och visuell koppling mellan ut- och insida. I släppet mellan hög- och lågdel mot Instrumentvägen knyter en stadsmur ihop kvarteret och definierar gaturummet. Murens öppningar med höga grindar ger inblick till gården och skapar en generös entré.

Stadsbyggnadskontorets kommentar

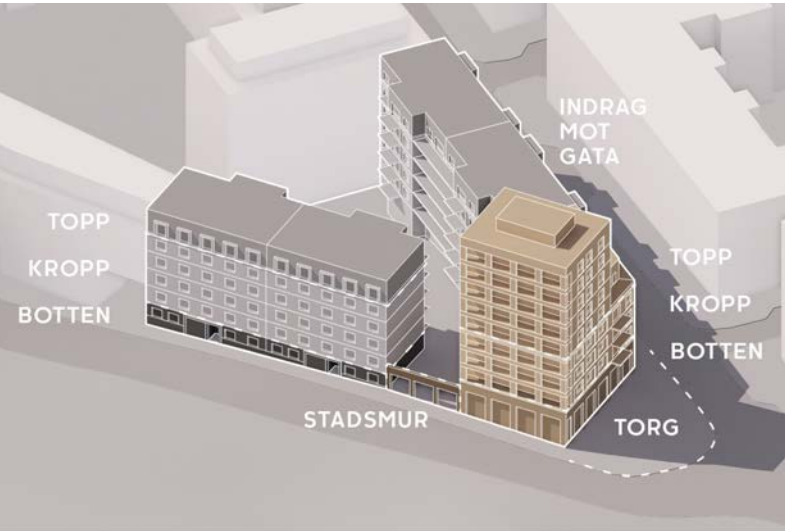
Kvarteret är volymmässigt intrikat, med en hög bearbetningsnivå där arkitekten på ett fint sätt fått ihop en kvartersbebyggelse med en högre byggnadskropp. Fondbyggnadens bottenvåning och torget framför samverkar på ett bra sätt. I den fortsatta processen är det särskilt viktigt att behålla en hög kvalitet på den höga byggnaden. Samordning mot kvarter fyra bör tydligare ske i fortsatt process.

Fasad mot Instrumentvägen 1:500

Fasad mot Jakobsdalsvägen 1:500

Axonometri

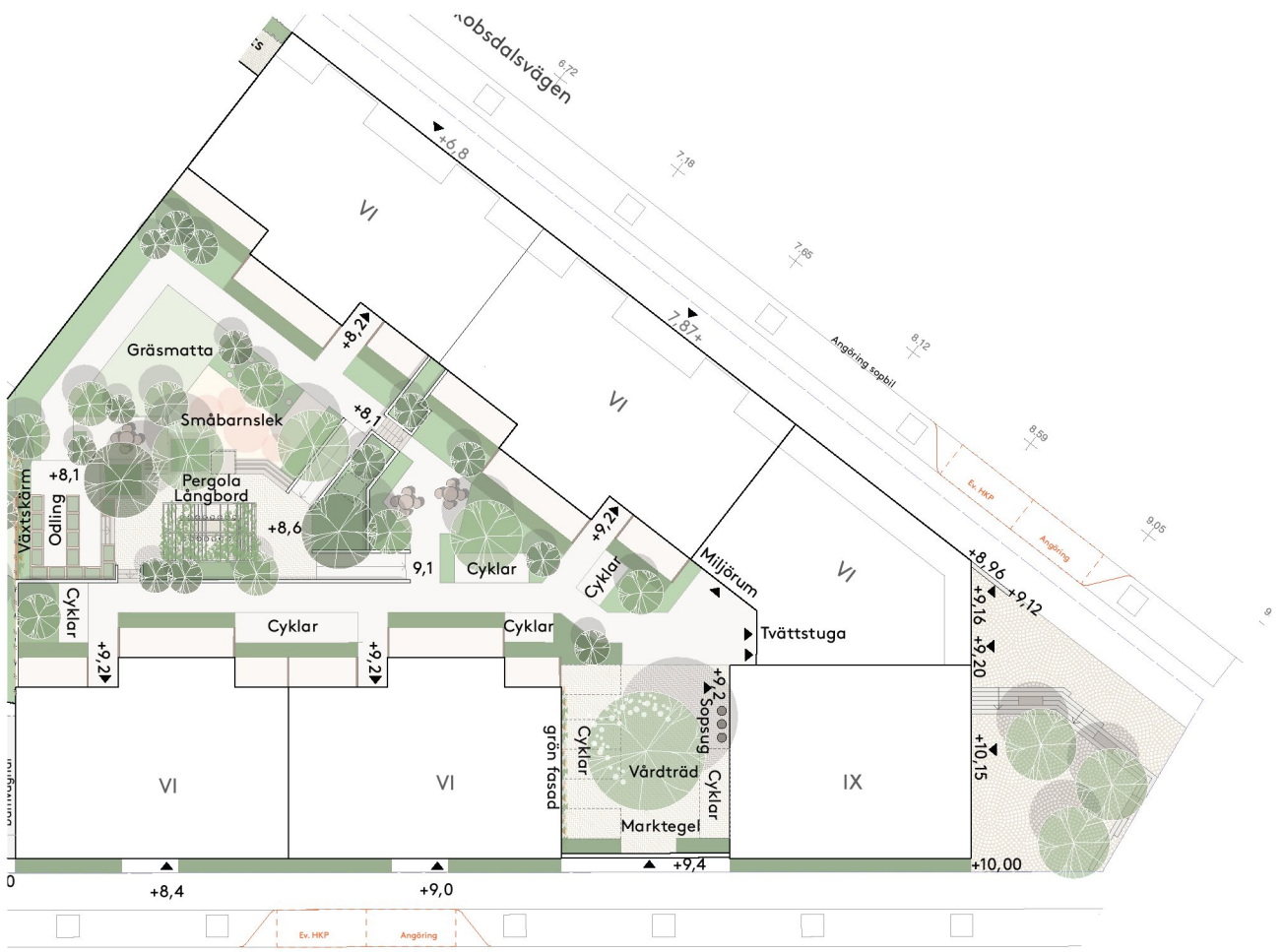

Horisontell och vertikal volymhantering

Materialpalett

Material- och kulörval relaterar till stadens ton och omkringliggande bebyggelse. Hörnhuset gestaltas omsorgsfullt i tegel och varma jordfärgskulörer, med inspiration från platsens industriella historia. Fasaden ges en subtil accentuering genom växlande tegelsättning och in-/uttryck för skuggverkan. Lamellerna har putsade fasader i ljus ton med natursten i sockel och mörkare, plåtklädd takvåning. Fönster ges omfattningar för djup och rytm i fasad.

Hörnhuset har balkonger i söderläge, indragna för att hålla samman volymen. Utanpåliggande balkonger förläggs i huvudsak mot gård, men med undantag från torget. Här får tre balkonger, placerade i övergången mellan hög- och lågdel, bli ett unikt inslag som tillför karaktär och markerar den underliggande bostadsentrén. Med konstnärligt utformade smidesräcken och fin detaljering kan balkongerna bli ett kvalitetshöjande inslag i stadsrummet.

Fasadutsnitt

Illustrationsplan 1:50C

Gården möter gatan med en "stadsmur", en omsorgsfullt gestaltad mur i tegel med en port in till gården. Genom muren skymtas gårdens vårdträd som välkomnar de boende och samtidigt ger en grönskande glimt till gaturummet.

Gården är uppdelad i tre nivåer för att möta husens två olika golvhöjder och samtidigt undvika höga murar. Det finns olika rum med plats för umgänge och aktivitet. Materialpaletten består av tegel och trä. Stort fokus läggs på att främja biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Kvarteret är inte underbyggt av garage och har därför goda förutsättningar för grönska och stora träd.

Marktegel i fiskbensmönster

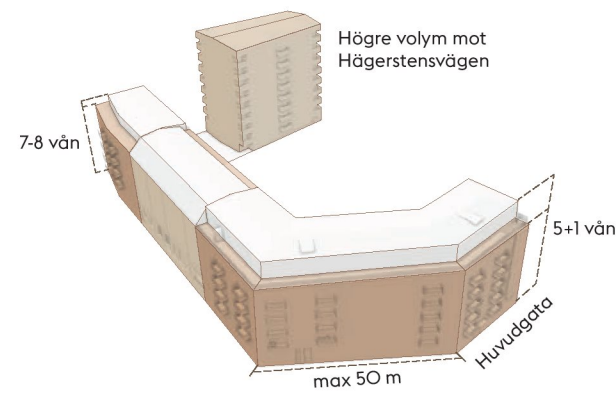
Murverk med bänk och grönska

Plantering i grön bas med inslag av färg

Gestaltungsprinciper Centrum

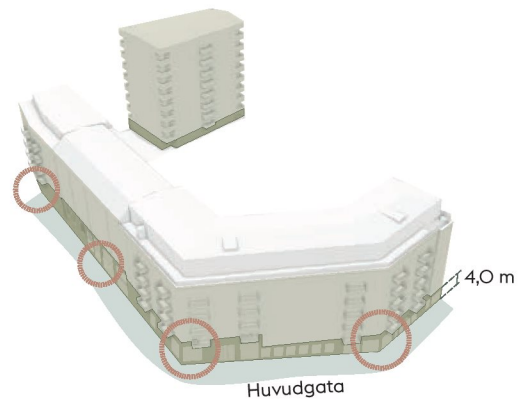
Den nya bebyggelsen skall stärka Örnbergs Centrum genom att uppfattas som ett stadsmässigt komplement. Bebyggelsen skall tydligt bidra till ett aktivt gatuliv genom lokaler och en bearbetad sockelvåning.

Volymhantering

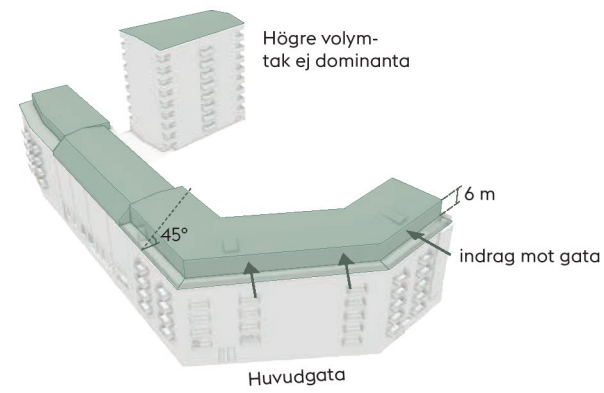
Längs huvudgatorna Instrumentvägen och Jakobdalsvägen har bebyggelsen en 5+1 våningsskala. Bebyggelse som ligger norr om spårområdet och inte ansluter mot huvudgatorna tillåts gå upp till 7-8 våningar med översta våningarna tydligt indragna. Bebyggelsen underindelas i enheter om max ca 50 m i syfte att skapa variation och bryta ner skalan. Enheterna skall särskiljas genom variation i volym, fasadgestaltning och/eller material och kulör.

Högre volymer inom centrum blir landmärken och kommer att vara synliga på håll. Dessa skall ges en särskilt omsorgsfull gestaltning och tydlig arkitektonisk idé. För att markera entrépunkterna vid Hägerstensvägen samt korsningen Instrumentvägen/Jakobsdalsvägen tillåts högre bebyggelse.

Sockelvåning

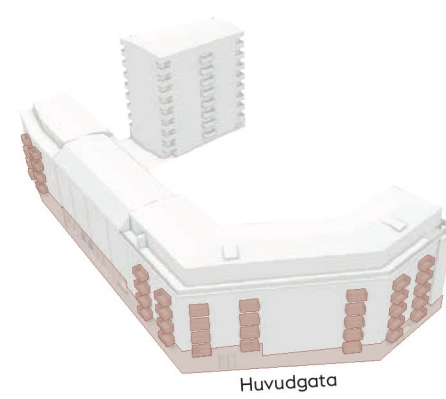
Mot huvudgatorna skall bottenvåningen utföras med lokaler i stor omfattning. Bottenvåningarna ska vara förhöjda i genomsnitt minst 4,0 meter. Särskild omsorg skall läggas på utformning av bottenvåningen mot allmän plats.

Takutformning

Tak i huvudsak reglerad med byggnadshöjd, dvs inom tänkt 45-gradersvinkel och med utkragande delar inom max 1/3 av fasadlängd. Endast krav på indrag mot gata. Totalhöjd max cirka 6,0 meter ovan taklisthöjd.

Lägre byggnadskroppar utföres med gröna tak. Högre byggnadskroppar utföres så att tak ej blir påtagliga eller dominanta, tex genom låglutande tak. En sammanhållen takfotshöjd som trappor och följer gatornas höjdsättning.

Balkonger

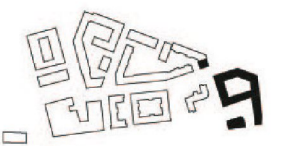
Balkonger möjliggörs mot delar av de större gaturummen, men bör uppföras i begränsad omfattning. Alternativt kan balkonger vara helt integrerade i volymen.

Material och kulör

De nya byggnaderna ska färgsättas enligt Stockholmspalletten. Färgsättningen ska varieras trapphusvis med mindre variationer. I huvudsak ska fasader uppföras i puts eller tegel men delar av fasad i trä kan förekomma.

Högre byggnader, landmärken och byggnadsdelar mot viktiga platser i strukturen skall ges omsorgsfull gestaltning med eget uttryck och kan avvika i kulör och material.

Kv 6 & 7 Bostäder, lokaler & förskola

Byggaktör: John Matsson
Arkitekt: Lindberg Stenberg Arkitekter
Antal bostäder: 254
BTA (ljus): ca 22 109 m²
BOA: 12 940 m²
LOA: ca 910 m²
Gårdsyta: ca 3 700 m²

Arkitektonisk idé / Arkitektens intentioner

Kvarteret Pincetten kopplar ihop den nya stadsdelen med Örnbergs centrum och omkringliggande stadsdelar. Kvarteret har aktiva bottenvåningar med lokaler, bostadsentréer och en förskola. Utformningen bidrar till den lågmälda charm som eftersträvas i den nya stadsdelen.

Kvarteret består i huvudsak av tre delar med varsin gård. En del i norr som vetter mot Instrumentvägen med en sammanhållen fasad mot gata där våningsantalet trappas efter gatans höjd. En del i mitten, själva överdäckningen av tunnelbanan. Här finns en förskola i två våningar och en gård till denna samt en portik med en byggnad ovanpå som vänder sig mot torget och entrén till tunnelbanan. Den tredje delen består av en byggnadsvolym som kopplar höjdmässigt till övriga kvarteret samt en fristående hög volym som bildar frontmotiv mot Hägerstenvägen.

Lokaler för centrumändamål är placerade i kvarterets hörn för att var synliga från flera håll.

Taklandskapet är sammanhållet med en gemensam taklisthöjd och indragen kungsvåning mot Örnbergsvägen, Jakobsdalsvägen och Instrumentvägen. Indraget gör att kvarteret upplevs som lägre från gatan. Den sammanhållna taklisten markeras med en gesims i samma ljusa stenmaterial som i sockeln.

Stadsbyggnadskontorets kommentar

En sammanhållen och sammanhängande stadsbebyggelse som hanterar en komplex plats. Det finns en intressant indelning i bebyggelsen mot gatorna. De två högre husen mot spåren bör studeras vidare i gestalning och volym. Det höga huset är ett tydligt landmärke och det kan vara möjligt att pröva en än högre volym, men det behöver studeras vidare i fortsatt process. Lokalernas antal och invändiga storlek bör studeras vidare.

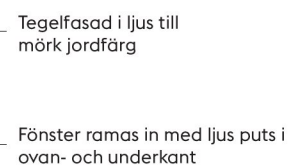
Översikt från Hägerstenvägen

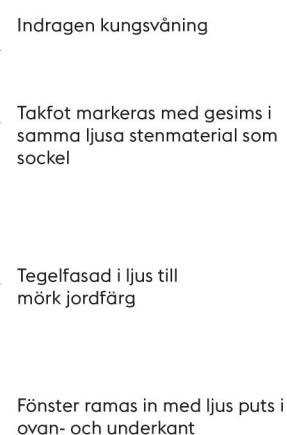
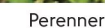
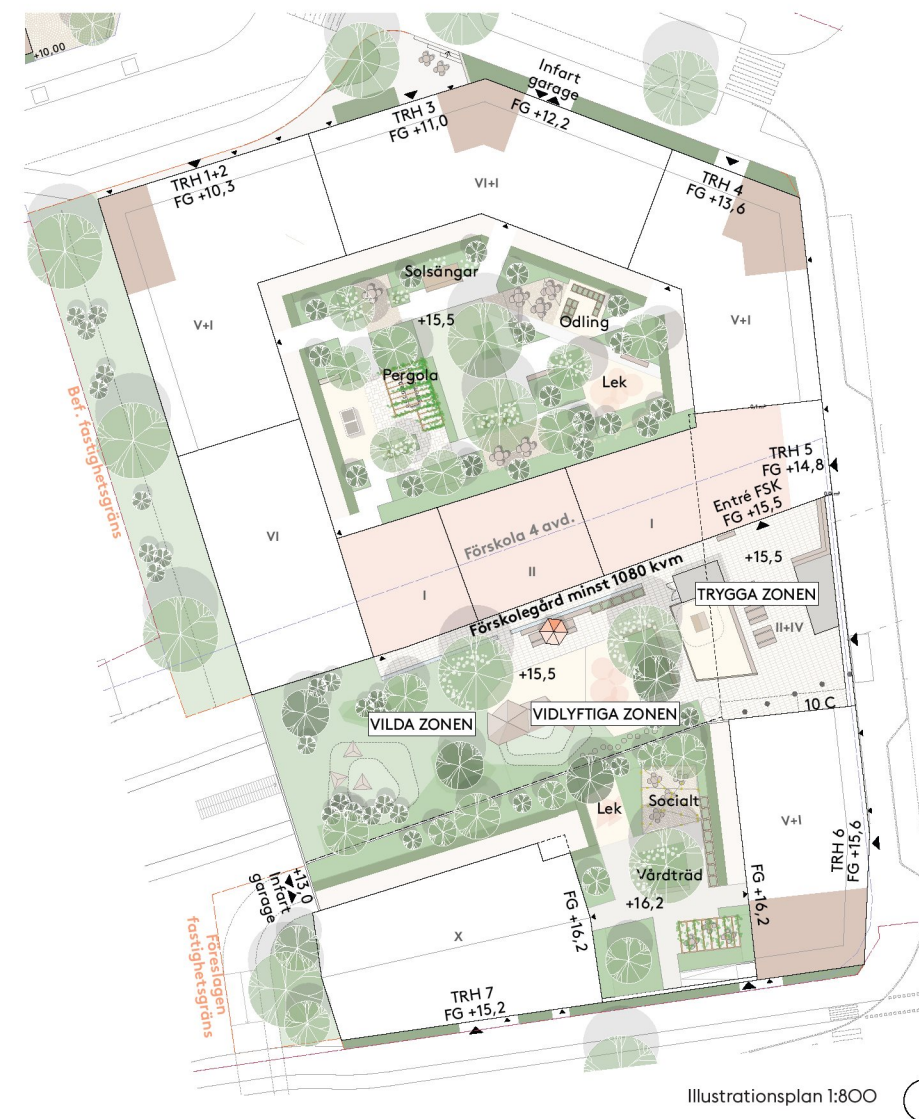
Fasad mot Hägerstenvägen 1:600

Fasad mot Örnbergsvägen 1:600

Fasadutsnitt

Fasadutsnitt

Material & kulör

Fasadmaterialen knyter an till platsens historia med tegelbruk och sågverk och gestaltas i tegel, puts och trä, allt i en samlad skala av balanserade jordfärger. En sammanhängande sockelvåning i ljus stenmaterial går som ett band runt hela kvarteret. Mellan byggnadsvolymerna bildar sockeln en mur med urbana fönster som ger utblickar från gårdarna samt utgör bullerskärm.

Den norra delen har en tegelfasad i kulörer från ljus till mörk jordfärg med fönster och balkonger i en mörk kulör. Fönstren markeras med partier i ljus puts, som en ram, i ovan-eller underkant. Mellandelen med portikhuset och förskolan föreslås vara träbyggnader med träfasad. Portiken har stora uppglasade partier ut mot Örnbergs torg.

I den södra har den lägre volymen en fasad i ett halvmörkt tegel. Även här har fönster och balkonger en mörk kulör och fönstren markeras med partier i ljus puts, som en ram, i ovan-eller underkant. Den fristående höga husvolymen har en ljus tegelkulör med indragna balkonger.

Gården

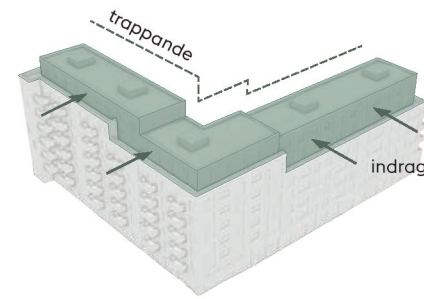
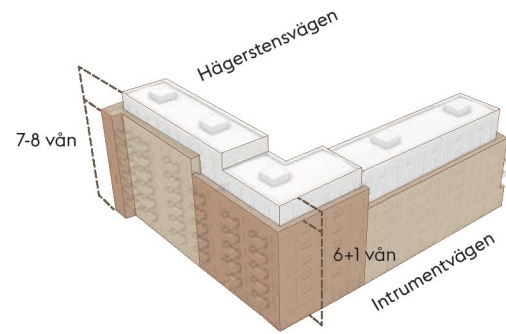
De båda bostadsgårdarna utformas som ombonade och mysiga trädgårdsrum med hemtrevlig känsla. Olika ytor överlappar varandra och skapar rum för samvaro under pergola, odling och lek, omslutna av blommande planteringar. Växtmaterialet har en stomme av blommande perenner i rosa toner och skira trädkronor. Markmaterial består av trä och grus som bidrar till trädgårdskänslan.

Förskolegården består av tre zoner, den trygga, vidlyftiga och vilda zonen. Lekytorna avgränsas med lekbuskage och träd som ger lövskugga. Några uppbyggda kullar ger varierad lek och möjlighet för motorisk och upptäckande lek.

Gestaltungsprinciper Industribandet

Byggnaderna inom industribandet skall ges en tydlig karaktär och arkitektonisk idé som är inspirerad av samt hämtar karaktärsdrag från områdets tidigare industriarkitektur.

De kulturhistoriska byggnaderna som bevaras ska vara framträdande i sig själva i utformningen av den tillkommande bebyggelsen. Den nya bebyggelsens gestaltning ska ha sin utgångspunkt i, och samspela med den befintliga. Områdets bebyggelsehistoria ska i framtiden vara avläsbar och bidra till områdets karaktär.

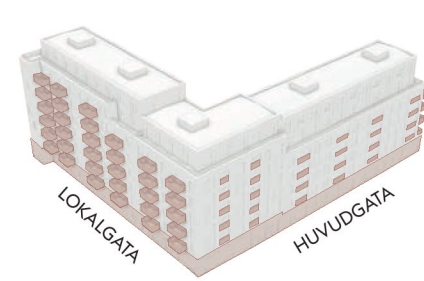
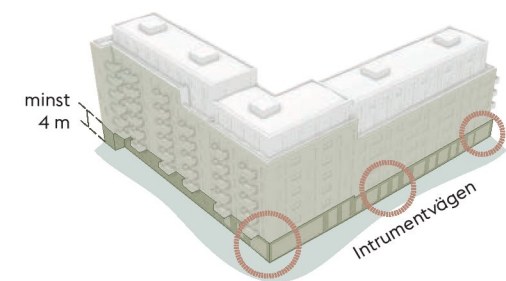
Volymhantering

Ny bebyggelse tar upp den enkelhet som befintliga byggnader har vad gäller volymer och fasadgestaltning.

Mot Instrumentvägen skall en 6+1 skala hållas. En högre skala tillåts mot Hägerstensvägen och spårområdet med delar av volymer som når 7-8 våningar. Påbyggnader utförs indragna och tydligt underordnade den befintliga byggnaden.

Takutformning

Inom industribandet skapas ett mer varierande taklandskap. Nya byggnader bör avslutas uppåt genom liknande princip som de påbyggda husen genom indrag i en eller flera våningar. Syftet är att markera släktskap samt hålla nere taklifthöjd och skala mot omkringliggande publika rum. Takutformningen utförs med enkla låglutande tak.

Sockelvåning

Lokaler skall förläggas mot Instrumentvägen i strategiska hörnlägen samt mot betydelsefulla publika rum så som Aktivitetsparken. Bottenvåningarna ska vara förhöjda i genomsnitt minst 4,0 meter.

Balkonger

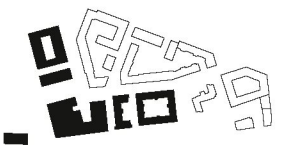
Balkonger hanteras som tydliga tillägg. Alternativt kan balkonger vara helt integrerade i volymen. Halvt inskjutna balkonger undviks.

Vy längs Instrumentvägen mot söder

Material och kulör

Val av kulör och material ska ha en tydlig koppling till industriarkitektur med gedigna material som tegel, trä, stål och glas. Kulörskalan skall vara sammanhållen men kan ha inslag av mörkare respektive ljusare toner än övriga karaktärsområden inom Örnberg.

Byggaktör: Riksbyggen
Arkitekt: Liljewall arkitekter
Antal bostäder: 210
BTA (ljus): 19 800 m²
BOA: 14 800 m²
LOA: 250 m²
Gårdsyta: 2 000 m²

Arkitektonisk idé / Arkitektens intentioner

De nya byggnaderna anknyter till den tidigare verksamheten tegelbruk och brädgård med monotona byggnadskroppar som successivt har byggts på. Karaktären fångas genom en enkelt formad helhet som vid närmare granskning är indelad i flera huskroppar. Det dominerande materialet tegel kombineras med trä i socklar och indragna toppar.

Projektet delas in i ett större kringbyggt kvarter samt ett mindre halvöppet vilket släpper ner ljus till Instrumentvägen och bostäderna. Kvartersdelarna binds samman av en länkbyggnad. Skalan mot Instrumentvägen är 5-6 våningar till takfot. Byggnadshöjden ökar sedan med terrängen mot öster. Ovan huvudvolymernas takfot klättrar 1-2 indragna takvåningar. Dessa avslutas mot väster för att släppa in kvällssolen på gårdarna. Gemensamma takterrasser har här goda solförutsättningar.

Enkla raka takvolymerna formar ett taklandskap som kan liknas vid en påbyggnad och som betonas med ett annat material än huvudkroppen. Mot Hägerstenvägen visas en framsida av rytmiska delbyggnader. I bottenvåningen varvas olika verksamheter med ambitionen att få långa öppettider och bidra till ett tryggt och levande gaturum. Inslag av bostäder kan finnas jämte samlingslokal, kvalitativa miljörum, ljusa lättillgängliga cykelrum, mobilitetshubb och ev inslag av någon kommersiell lokal i hörnlägen. Här finns entrétäthet samt portik och släpp som ger inblick till gröna gårdar.

Stadsbyggnadskontorets kommentar

Kvarteret har getts en komplex gestaltning som tar avstamp i industribandets principer. Idéerna kring återbruk är intressanta men behöver fördjupas genom processen. De indragna taken är intressanta. Volymhanteringen hanterar objektet som storskaligt men varierat och den bearbetade storskaligheten passar in i industribandet.

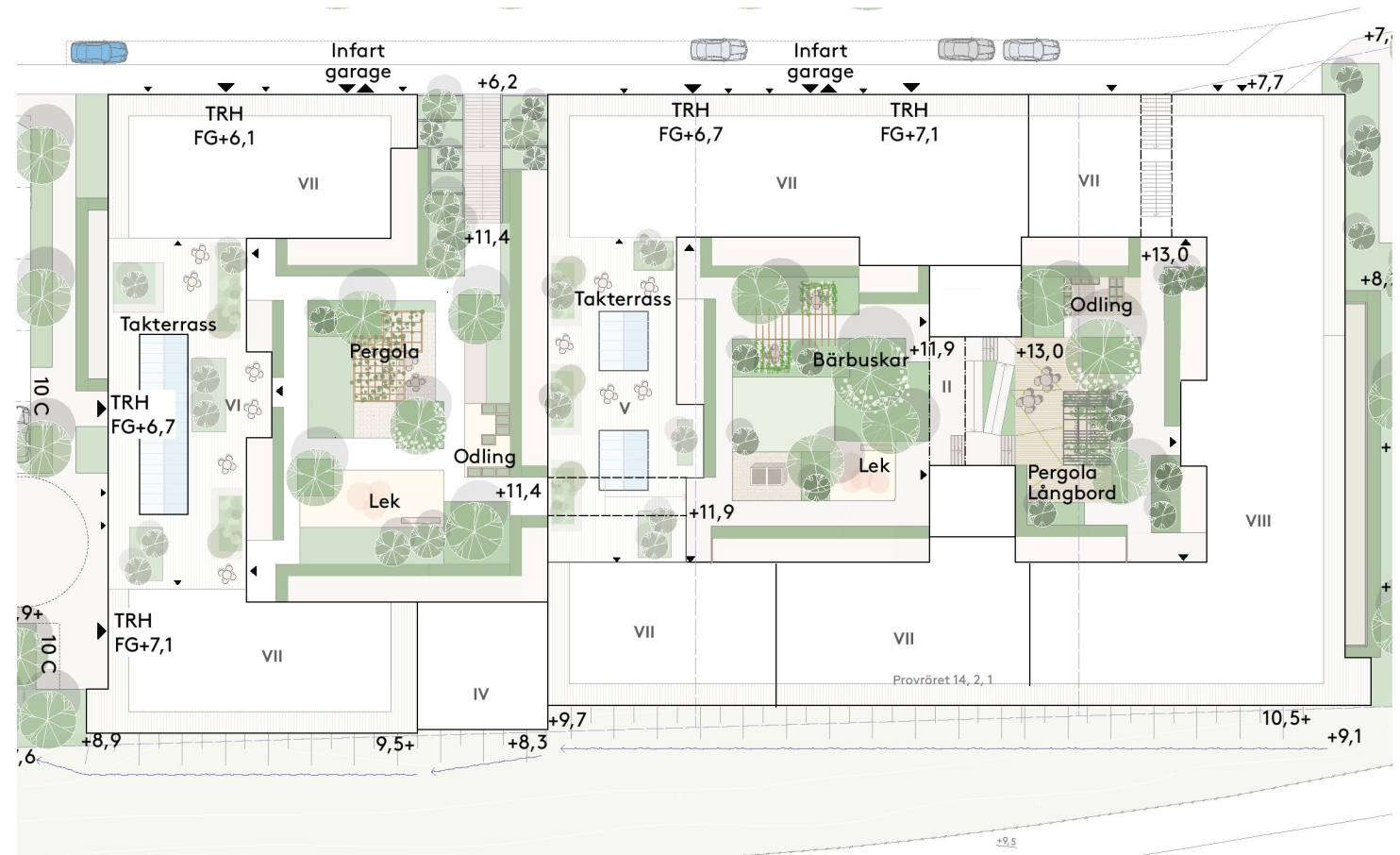

Fasad mot öster 1:600

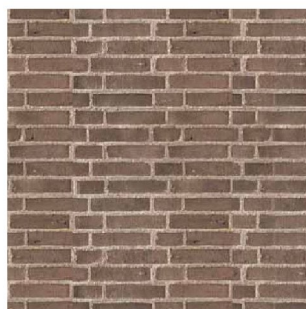
Fasad mot norr / Instrumentvägen 1:600

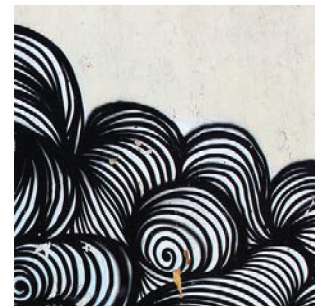
Illustrationsplan 1:600

Trä i sockel och toppvåningar

Tegel i brända jordtoner

Muralmålning på utvalda delar

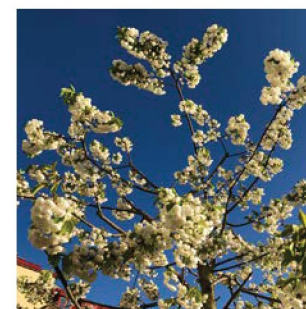

Återbrukat tegel

Fasadgestaltning

Tegel kan gärna vara återbrukade stenar eller fasaddelar. Inslag av träfasader dominerar i toppar och kan fortsätta ner i gårdsfasaderna. Trä kan gärna förekomma i större omfattning även i sockelvåning kompletterat med till exempel betong och tegel. Materialens naturliga ytor och färger får gärna vara synliga och kan förstärkas genom t.ex. pigmentering. Inslag av betong, glas, smide och målade ytor bidrar till variation och till industrikaraktär. Lutande takformer saknas i gatubilden, och taken kan t ex döljas av sarg.

Balkonger utformas ofta som en integrerad del av fasaderna, t ex genom ett sammanhållande tegel- och betongband som löper runt byggnaderna. Fönster har regelbunden placering. Sockelvåningars höjd varierar relativt huskropparnas storlek, även materialet varierar. Mot Hägerstenvägen har "knoppar" lagts till för att skapa bullerdämpade fasader. Knopparnas sidofasader blir extra synliga mot tunnelbanan och ges särskild omsorg, till exempel i form av utsmyckning eller intressant belysning.

Blommande träd

Uteplats, pergola

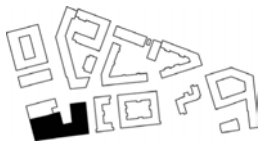
Utemiljö

Volymhanteringen ger gårdarna mycket sol på sommarhalvåret. Släpp och portiker ger inblick till gårdar och leder till gårdsentréer. Gårdarna har varierande höjder som en följd av höjdanpassning. Under gården finns parkering och teknik som ligger i nivå med gatan. Kvartersgatan i väster har tydlig bostadskaraktär och avslutas i grön fond mot spårområdet. På taken kan terrasser med inslag av orangerier och grönska finnas. De kompletterar då gårdarna med ännu mer sol och funktion. Mot spårområdet förutsätts justering av marknivåerna och släntuppgyggnad.

De båda bostadsgårdarna har en utformning som påminner om en intim trädgård med bärbuskar, frodiga planteringar, odlingslådor och träd som ger blomning och skir lövskugga. Mellan planteringarna finns utrymmen för social samvaro, lek och vila. Pergolor skapar mötesrum. Växtmaterialet är varierande och bidrar med ekosystemtjänster och årstidsväxling över året.

Byggaktör: Väderholmen
Arkitekt: e.l.e Arkitekter
BTA (ljus): 11 440 m²
LOA: 10 925 m²
Gårdsyta: 660 m²

Arkitektonisk idé / Arkitektens intentioner

Fastigheten Provröret 13 uppfördes i två etapper år 1967 - 1969 som ett kombinerad industri och kontorshus. Arkitekt Karl G.H Karlsson. Byggnaden utfördes i en vinkelställd byggnadsvolym i gult tegel med markerade fönsterband, och mellanliggande utfackningsväggar i profilerad plåt.

Huset uppgraderades i slutet av 1990-talet av e.l.e arkitekter, då entréerna mot Instrumentvägen 17 och 19 uppgraderades och fick ett mer representativt utförande och fasaderna mot Industrivägen och entrégården fick den profilerade gulbeiga plåten i fasadbanden utbytt mot ett blågrönt fasadglas.

Den övergripande arkitektoniska idén är att behålla de tidigare utförda tilläggen som återspeglar den tidens arkitektoniska ideal och låter det nya förslaget bli en ny tidsring, återspeglade vår tid.

Förslaget bygger vidare på den befintliga strukturen. Två avgränsade volymer, sammankopplade med en lägre

byggnadsvolym. Påbyggnaderna är gestaltade som två tydligt definierade volymer. Volymererna är placerade så att en enligt planen tänkt siktlinje i Instrumentvägens förlängning bibehålles.

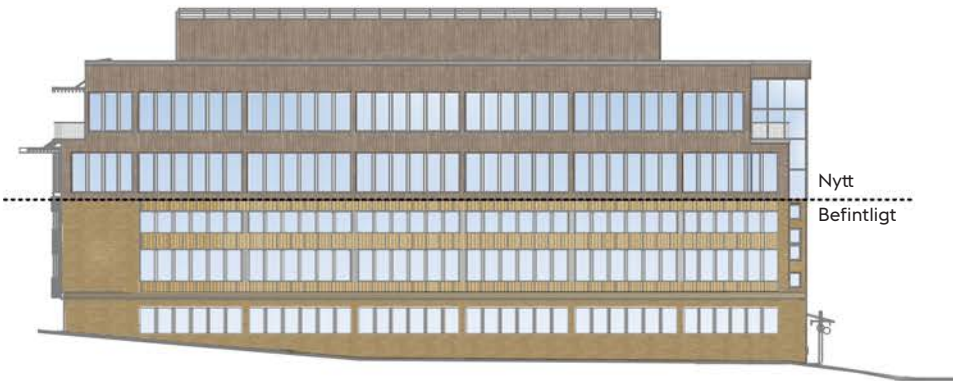
Påbyggnaderna är tänkta att utföras med en trästomme. Volymererna är indragna från gavlarna för att skapa ett uttrycksfullt gestaltat entrémotiv mot Instrumentvägen och gården.

Fasaderna förhåller sig självständigt i materialval och skala till den befintliga byggnadens ursprungliga arkitektur. Påbyggnadens fasader är klädda med träpanel och förses med höga glaspardier.

Påbyggda trapphus utföres i glas, för att skapa "lysande fyror", som accentuerar fastighetens entréer. Tekniska installationsutrymmen är tillbakadraget placerade på taken och utförs som enkla volymer i ett diskret utförande.

Vy från Hägerstenvägen

Fasad mot öster 1:500

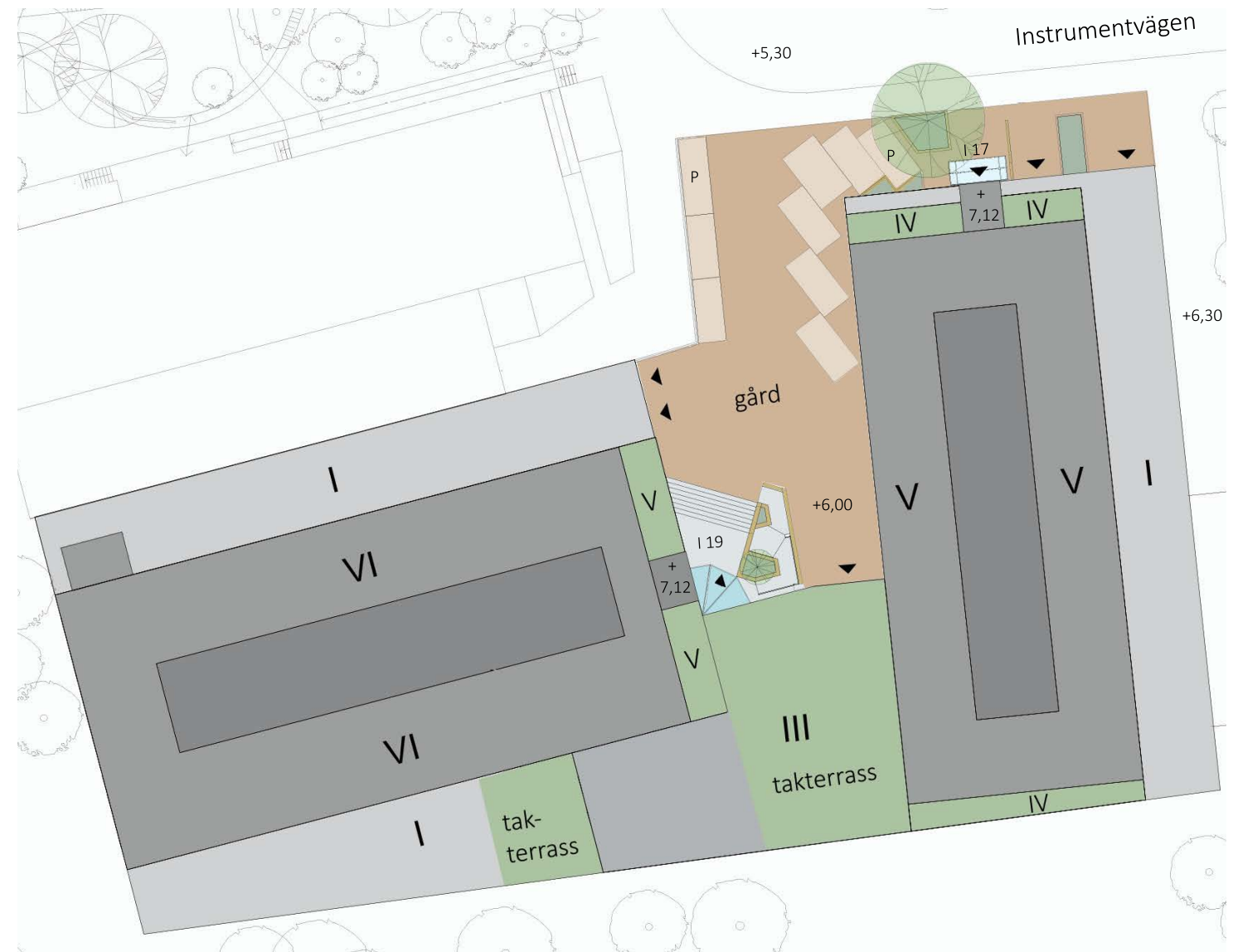

Fasad mot norr 1:500

Byggnadens ursprungliga fasadmaterial är gult tegel, putsad sockel samt tidstypiska markerade fönsterband i profilerad gul plåt. Vid ombyggnaden kring slutet av 1990-talet tillkom bland annat karaktäristiskt blågrönt fasadglas mot gården som även det är en tydlig markör av sin tid.

De nya påbyggnaderna föreslås få komplettera den befintliga materialpaletten ytterligare genom att de nya fasaderna utformas med samtida material och/eller tekniker. Exempelvis med träpanel i kombination med glas och smide. Både ursprunglig arkitektur och det som är tillägg från olika tidsperioder redovisas således tydligt i fasad. Materialen blir tidsringar som delger en del av byggnadens historia och utveckling genom tiden.

Illustrationsplan skala 1:500

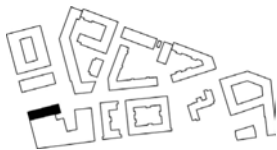
Stadsbyggnadskontorets kommentar

Kvareteret innehåller en påbyggnad som lägger lager på redan lagda lager på ett förtjänstfullt sätt. Påbyggnaden möjliggör att huset även tar plats i Hägerstensvägens gaturum och bidrar till gatans karaktär. Släppet mellan de två volymerna är viktigt för förståelsen av området och skapar viktiga siktlinjer. Angöringssituationen är komplicerad på platsen och bör studeras vidare i processen tillsammans med omkringliggande fastigheter.

Kv 10b Bostäder, hotell & restaurang

Byggaktör: Pong
Arkitekt: Lugnet arkitektur
Antal bostäder: 40 st + 31 hotellrumslgh
BTA (ljus): 5 075 m²
BOA: 2 285 m²
LOA: 1411 m²
Gårdsyta: 415 m²

Arkitektonisk idé / Arkitektens intentioner

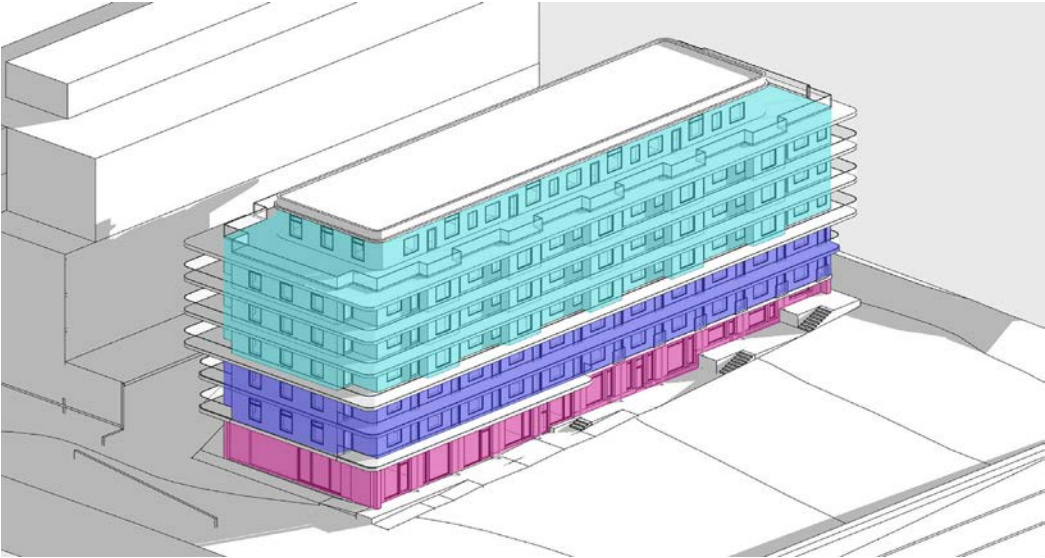
Byggnaden ersätter en tidigare industri- och kontorsbyggnad i tre våningar. Sammanbyggd med industri- och kontorsbyggnaden i söder tar det nya huset utgångspunkt i läget invid den nya parken samt i fonden av instrumentvägens öst-väsliga sträckning. Byggnaden är skiktad volymmässigt såväl som funktionellt; I bottenvåningen planeras två restauranger och en närbutik, liksom huvudentré, inlastning samt garagedfart. I två våningar därovan planeras hotellverksamhet, samt i de fyra översta våningarna hyresbostäder.

Skalan är likt planområdets nya bostadshus sex våningar med en indragen sjunde våning. Bottenvåningen är förhöjd för generösa höjder i bottenvåningens lokaler. Längs parken följer byggnaden markens lutning i en rörelse längs och runt huset mot byggnadens uppbyggda gård på "baksidan".

Mot omgivningen gestaltas fyra sammanhållna men ändå olika fasader som ges uttryck av byggnadens skiftande funktioner och förhållande till läge och väderstreck. Mot instrumentvägens fond har byggnaden en tydlig front, mot parken öppnar sig fasaden med lokaler i bottenvåningen, mot väster en mer sluten men samlad fasad och mot den upplyfta bostadsgården i söder en mer rytmiserad fasad med burspråk och balkonger. Förhoppningsvis kan verksamheterna invid parken tillsammans med övriga lokaler i närheten utgöra en lokal nod och förstärka möjliga gångstråk mot Axelsberg och omgivande stadsdelar.

Stadsbyggnadskontorets kommentar

Flerfunktionellt hus i industribandet som positivt bidrar till att aktivera parken och fylla området med nya funktioner. Husets varierande innehåll tydliggörs genom en skiktad gestaltning. Det är viktigt att säkra att det blir en byggnad med varierat innehåll i den fortsatta processen.

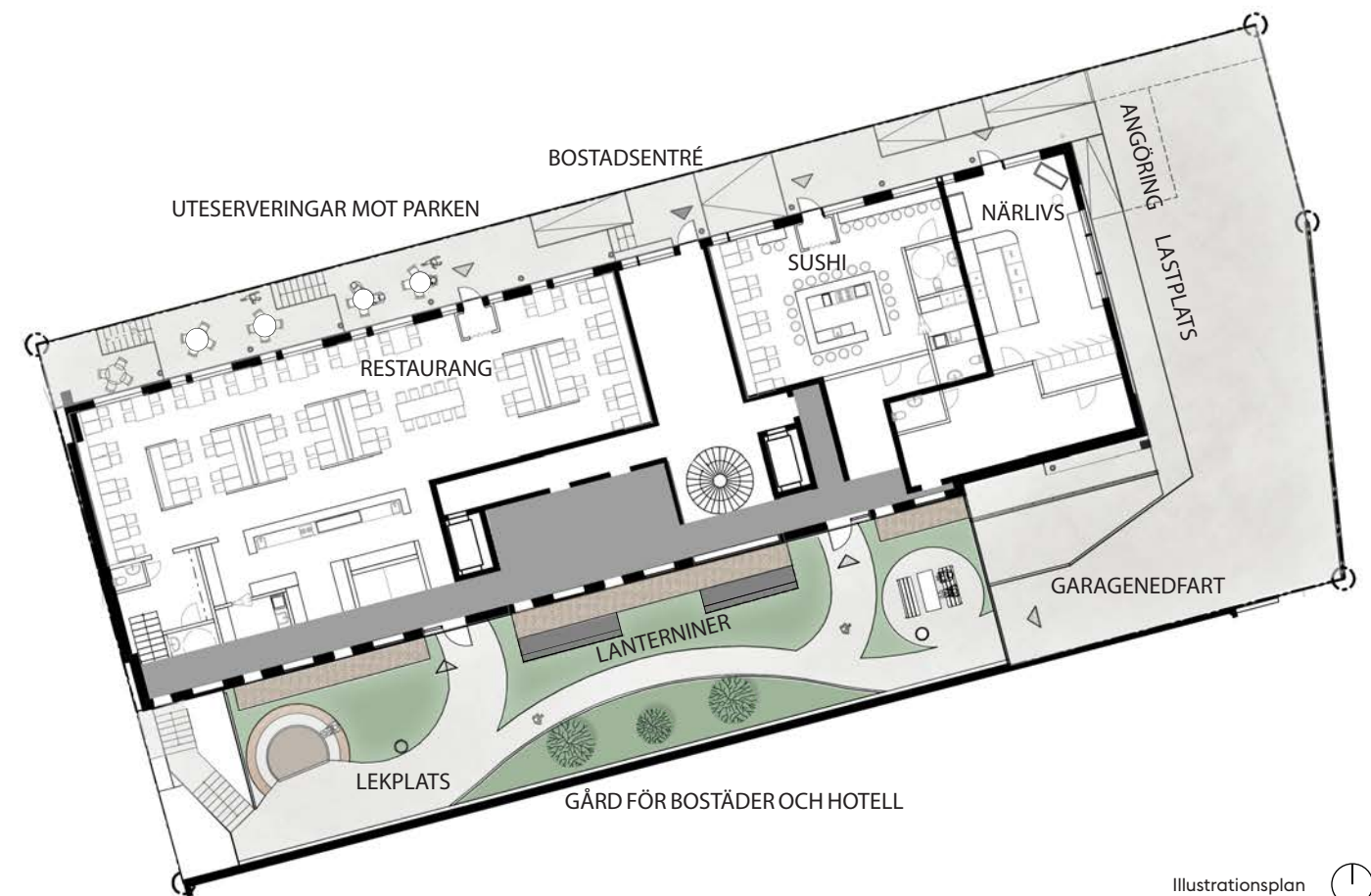
Konceptillustration
1. Skitning - Skiktad användning
volymmässigt och funktionellt

2. Markrelation - Hus som följer
parkens framtida höjder

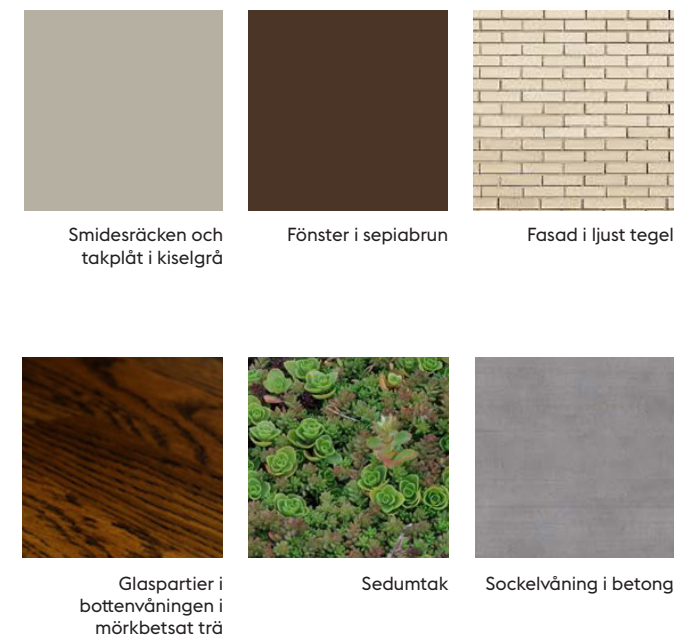
3. Parkrelation - Horisontalitet betonas
genom långtgående balkonger

Fasadgestaltning

Byggnadens fasad är i ljus tegel med aluminiumklädda träfönster i brun kulör, och ges karaktär av rundade balkonger runt om. Kontinuerliga enkla pinnräcken av smide betonar balkongernas rundning. I bottenvåningen och vid entréer är glaspartier av trä. Den uppbyggda gården vilar på en våningshöj sockel av betong, ett material som runt om byggnaden också återfinns i husets sockel. Den underbyggda gården är delvis planterad och delvis belagd med marksten. Taket är av sedum med inslag av plåt.

Fasaderna präglas av hur balkonger och burspråk tar sig olika uttryck på hotell- och bostadsvåningarna, samt läget mot park eller bostadsgård. Parksida är byggnadens tydliga framsida. Här öppnar sig även restaurangerna med möjliga uteserveringar i parkens kant, med kvällssol vår och sommar. Bostäder och hotellrum får generösa längsgående balkonger mot parken som också bidrar till denna med möjligt liv.

Byggaktör: Vincero
Arkitekt: ÅWL arkitekter
Antal bostäder: 286
BTA (jus): 17 500 m²
BOA: 11 900 m²
LOA: 260 m²
Gårdsyta: 1 598 m²

Arkitektonisk idé / Arkitektens intentioner

Provröret 15 är byggt 1973 och är grönklassad av Stockholms stadsmuseum. Provröret 9 är byggt 1980-81. Den tunga karaktären på byggnaderna med fasader i tegel bevaras och utvecklas. Påbyggnaderna gestaltas så det tydliggörs att de är ett nutida tillägg till de befintliga volymerna, men med en lättare karaktär i ett avvikande fasadmateriäl.

Påbyggnaden på Provröret 9 vetter mot parken i söder och har en påbyggnad i två våningar. Mot Instrumentvägen är den indragen så att en terrass för de boende skapas.

Påbyggnaden på provröret 15 är i tre våningar med ett varierat fasadliv med mer och mindre indragna delar. Översta våningen är helt indragen. Mot väster finns ett större släpp. Detta för att skapa en terrass i soligt läge för de boende samt för att få in ljus på gården. Taken är låglutande för att skapa så lite volym som möjligt.

I sockelvåningarna mot gata och park finns bostäder och lokaler. Bostäderna är upphöjda från gatunivån.

Det horisontella temat som i Provröret 15 består av fönsterband gestaltas i påbyggnaden med längsgående balkonger. Provröret 9 har en tätare fönstersättning med smalare fönster som bygger vidare på fönstersättningen i det befintliga huset.

Stadsbyggnadskontorets kommentar

Kvarteret innehåller en byggnad som tänjer gränsen för vad som är möjligt att förändra på en grönklassad byggnad. Men förslaget visar på tydliga arkitektoniska kvaliteter och en god helhetsgestaltning. I den fortsatta processen bör påbyggnadens detaljering och balkonger särskilt studeras. Alternativ som möjliggör större andel kontor eller verksamheter vore intressant att se. Därmed kan mer fasad och även befintlig uttryck behållas.

- Smala och täta fönster bygger vidare på befintlig fönstersättning
- Påbyggnad i trä eller skivmaterial
- Balkonger med pinnräcken i smide
- Fasad i mörkrött tegel bevaras

Fasadutsnitt Provröret 9

- Översta våning helt indragen
- Påbyggnad i trä eller skivmaterial
- Längsgående balkonger- horisontellt tema
- Balkonger med pinnräcken i smide
- Fasad i mörkrött tegel bevaras
- Lisener mellan fönstren

Fasadutsnitt Provröret 15

Fasad mot söder 1:500

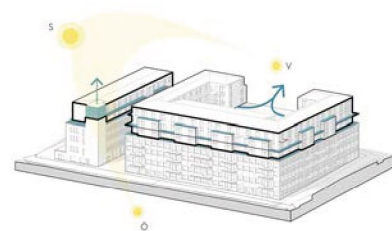
Fasad mot väster 1:500

Fasadgestaltning

Fasaden på Provröret 15 är välbevarad av mörkrött tegel med lisener mellan varje fönster som ger en tydlig och regelbunden vertikal markering. Fönstren är breda med en mittpost och ger med sin upprepning en horisontell våningsmarkering för de fyra våningarna. Provröret 9 har även det fasader av rött tegel men en tät vertikal struktur.

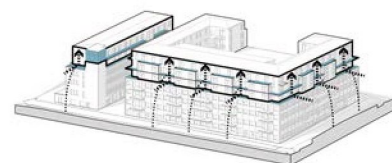
Påbyggnadernas fasader har en lättare karaktär och är av skivmaterial eller trä för att kontrastera mot de befintliga tunga tegelfasaderna. Fasadkulör varierar något mellan provröret 9 och 15. Betoningen av rytmisk vertikalitet som är tydlig i de befintliga fasaderna tas upp i påbyggnaderna, med här gestaltas vertikaliteten med fönstermarkeringar i hela våningshöjden som rytmiserar med fönstersättningen i den befintliga delen.

Räcken är tunna pinnräcken av smide för att ta skapa så lite volym som möjligt på de befintliga fasaderna.

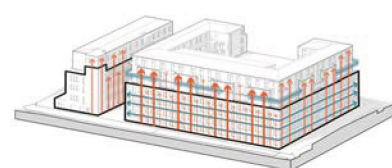
Volymhantering

Påbyggnad två samt tre våningar. Stort släpp mot väster i Provröret 15. Tydligt markerad trapphuspåbyggnad i Provröret 9.

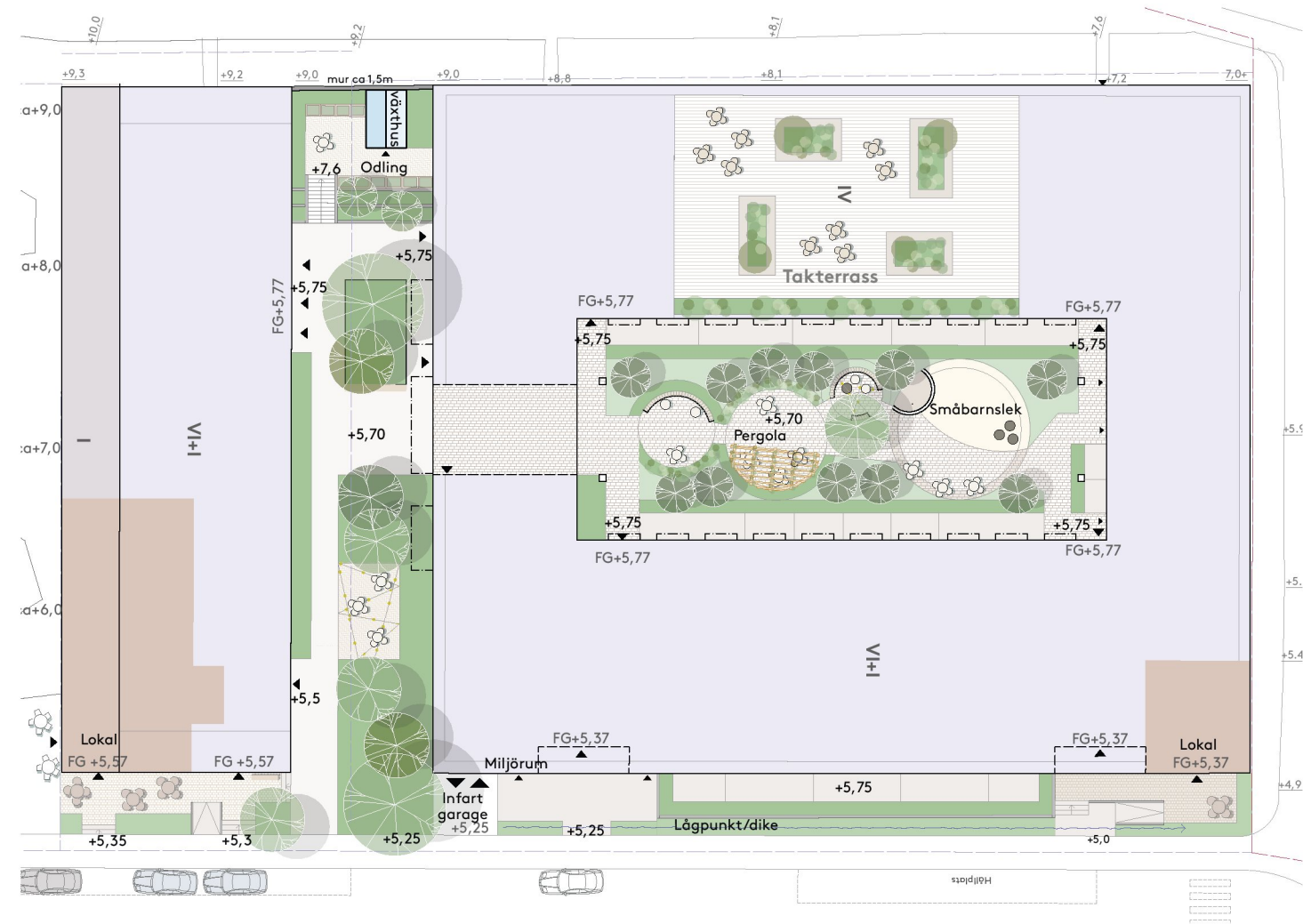
Indrag

Påbyggnader har en underordnad gestaltning. Större och mindre indrag mot gatan.

Befintligt / nytt

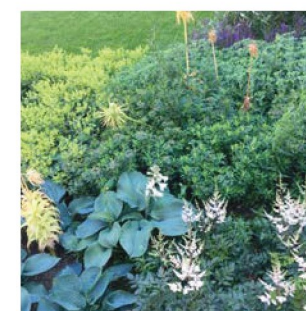
Horizontalitet och vertikalitet går igen i påbyggnader. Fasadrytmen fortsätter bearbetat i påbyggnaden.

Illustrationsplan 1:500

Frodiga perenner med blomning som varierar över året

Flera mindre sittplatser avgränsas av planteringar

Gården

Gårdens olika rum har ett sammanhängande golv av marktegel i ljusa varma kulörer som knyter an till fasaden. Det långsmala gårdsrummet mellan Provröret 9 och 15 innehåller sittmöjligheter och rikligt med grönska som skymtas från gatan. Den övre nivån innehåller ett växthus och möjlighet till odling. Den inre gården i Provröret 15 består av flera cirkulära rum med olika innehåll och funktion som knyts samman av tegelgolvet. Planteringsytorna har en grön bas med inslag av färgglada perenner, vårlökar och blommande träd.

ARKITEKTURPROGRAM

Detaljplan för Örnbergs industriområde
samt Pincetten 1 m.fl.

DNR: 2019-O5964

Stockholms
stad